ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 59
Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Ἐσωτερικοῦ δρ. 10.—Ἐξωτερικοῦ φρ.χρ.12.—Ρωσ. ρούβλ. 50

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ Ἐθνικὸς ὕμνος, ὑπὸ Π—Σ.
Ἰωάννης Σακελλίων, νεκρολογία.
Κλέφταις καὶ ἁρματωλοὶ ἐν Κρήτῃ: Ἐμμανουὴλ ἢ Ἀναγνώστης Λόγιος, ὑπὸ Β. Ψιλάκη.
Κωστῆς ὁ Τσελεπῆς. Κυπριακὴ διήγησις, ὑπὸ Γ. Σ. Φραγκούδη. (Τέλος).
Ὁ Ἄπιστος. Ποίημα Παναγιώτου Πανᾶ.
Αἱ Ἀθῆναι διασκεδάζουσιν: Τὸ Ἑλληνικὸν Μελόδραμα, ὑπὸ Γ. Β. Τσοκοπούλου.
Οἱ Βλάχοι τῆς Ἰνδοῦ: **Μαλακάσι**, ὑπὸ Κ. Δ. Κρυστάλλη. (Τέλος).
Ἐκείνη (ἥτις πρέπει νὰ ὑπακούηται), μυθιστορία RIDER HAGGARD. Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ, ὑπὸ Α. Ἀμπάτη
Ψηφιδωτόν Ἐκ τῆς συλλογῆς Θ. Ἀμίρου.
Εἰδήσεις τῆς Ἑβδομάδος. Ἐγχώρια—Ἐξωτερικά. Ἀρχαιολογία—Φιλολογία—Καλλιτεχνία.
Ἐφημερίδες, ἀνέκδοτα, περίεργα, ποικίλα.
Ἰδιαίτερα γράμματα.
Νέα βιβλία.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

Κύριε Διευθυντά,

Μὲ συγχωρεῖτε ἂν ἀνωνύμως σᾶς ἀπευθύνω τὰς λέξεις ταύτας. Δὲν ἀποκρύπτω ὅτι τοῦτο πράττω ἐκ δειλίας. Προβλέπω ὅτι οὐκ ὀλίγοι θὰ εὑρεθῶσι νὰ τὰς λιθοβολήσωσι, καὶ προτιμῶ νὰ ἐκθέσω αὐτὰς μᾶλλον ἢ ἐμαυτὸν εἰς τοὺς λίθους των. Ὑμεῖς δ' ὅπως δήποτε ἐστὲ ἀσφαλής, διότι ἡ δημοσίευσίς των οὐδεμίαν ἔχει ἀξίωσιν ὅτι σημαίνει καὶ ἐπιδοκιμασίαν.

Τὰς δειλάς μου δὲ ταύτας ἐπιφυλάξεις θέλετε ἐννοήσει ἅμα ἰδὼν ὅτι διὰ τῶν ἑπομένων οὐδὲν ἧττον ἢ ἅπτομαι τοῦ περιφήμου ἐθνικοῦ ὕμνου τοῦ Σολωμοῦ, καὶ τολμῶ ὡς καὶ στιχάριά τινα νὰ σᾶς πέμψω, τὴν ἀξίωσιν ἔχοντα, ἂν ὄχι αὐτὰ νὰ τὸν ἀντικαταστήσωσι, τοὐλάχιστον νὰ ὑποδείξωσιν ὅτι πρέπει ν' ἀντικαταστηθῇ.

Ὅτι ὁ Σολωμὸς ἦτο ὑπέρ τινα ποτὲ ἄλλον μουσόπνευστος, καὶ ἂν ἀλλαχοῦ ἢ ἄλλοτε ἔζη, ὥστε τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης νὰ καθίστατο ἐντριβής, θὰ ὑπερεῖχε πάντων τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν, ἢ ἂν Ἰταλιστὶ ἔγραφεν, ὡς ὁ Φόσκολος, θὰ ἦν τοῦ Ἰταλικοῦ Παρνασσοῦ τὸ ἐγκαύχημα, περὶ τούτου οὐδεὶς δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ, οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον προτίθεμαι τοῦτο ν' ἀμφισβητήσω, ἀλλὰ μόνον νὰ διϊσχυρισθῶ ὅτι, κατ' ἐμὴν κρίσιν, ἡ ἐκλογὴ τοῦ γνωστοῦ ποιήματος αὐτοῦ δι' ἐθνικὸν ὕμνον, γενομένη ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Βουδούρη, ἐπὶ βραχὺ δατελέσαντος ὑπουργοῦ κατὰ τὴν ἀναρχίαν τὴν μετὰ τὴν ἀπέλασιν τοῦ βασιλέως Ὄθωνος, ἦν ἐντελῶς ἀκατάλληλος διὰ τοὺς ἑπομένους λόγους.

α') Ἐθνικὸς πανηγυρικὸς ὕμνος, συγκείμενος ἐξ 80 καὶ περισσοτέρων στροφῶν οὐδέποτε ἠκούσθη καὶ οὐδαμοῦ. Τέσσαρες ἢ πέντε στροφαὶ εἰσὶ τῶν τοιούτων ποιήσεων τὰ λογικὰ ὅρια· δι' ὃ καὶ παρ' ἡμῖν σχεδὸν ποτὲ πλείονες τῶν 3 στροφῶν αὐτοῦ τούτου τοῦ ποιήματος δὲν ψάλλονται. Οἱ ὕμνοι οὗτοι εἰσὶν εὐχὴ τῶν ἱστορικῶν ἢ πολιτικῶν περιπετειῶν τοῦ ἔθνους, ἀφήγησις ἔμμετρος, ἀλλ' οὐχὶ πάνδημος ὑπὲρ τοῦ ἔθνους καὶ τῶν προϊσταμένων τῆς τύχης αὐτοῦ (God save the king.—Heil unserm König, heil).

β') Τὸ προκείμενον ποίημα περιλαμβάνει καὶ στροφάς τινας προσβλητικὰς ξένων δυνάμεων, ἴσως μὲν δικαίας καθ' ὃν χρόνον ἐγράφοντο, καὶ ἐλεγχούσας ἀγανάκτησιν πατριωτικὴν τοῦ ἰδιώτου ποιητοῦ αὐτῶν, σήμερον ὅμως ὅλως ἀκαίρους, καὶ μὴ πρεπούσας εἰς ἐπίσημον ὕμνον καὶ πανηγυρικόν.

γ') Ὕμνος ἐκφράζων τὰ ὕψιστα αἰσθήματα καὶ τὰς ἐνθερμοτέρας τοῦ ἔθνους εὐχὰς πρέπει καὶ γλώσσης τῆς εὐγενεστέρας καὶ ὑψηλοτέρας νὰ ποιῆται χρῆσιν. Ὁ Σολωμός, ποιητὴς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν, ἦν δυστυχῶς, ἕνεκα τῶν τότε περιπετειῶν τῆς πατρίδος του, τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἄπειρος, καὶ οὐδὲ κἂν τοπικῆς διαλέκτου αὐτῆς ἠδύνατο ἅπταιστον νὰ ποιήσηται χρῆσιν. Ἀμέσως ἂν λάβωμεν τὰς δύο πρώτας στροφάς του, *κόψις* σημαίνει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν (δὲν λέγομεν τὴν παλαιάν, ἀλλὰ τὴν κοινήν, τὴν καθομιλουμένην) τὸ *κόψιμον*, τὸ σχῆμα καθ' ὃ ἐστί τι, κεκομμένον (ἡ κόψις ἢ τὸ κόψιμον τοῦ ἐνδύματος) οὐχὶ δὲ τὴν *κοπίδα*. — *Ὄψις* εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν δηλοῖ τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου (χλωμὸς τὴν ὄψιν), οὐδόλως δὲ τὸ *βλέμμα*. — *Βιὰ* (ὅπερ καὶ ἡμεῖς, καὶ πάντες οἱ μὴ χυδαῖοι παρ' ἡμῖν λέγουσι *βίαν*), ἐκφράζει οὐχὶ τὴν *ταχύτητα*, ὡς ἀπαιτεῖ τοῦ στίχου ἡ ἔννοια, ἀλλὰ τὴν ἔξωθεν ἐπιβαλλομένην τοιαύτην. — *Βγαλμένη*, (τὸ παθητικὸν) δὲν ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ *μέσου*, *ἐξελθοῦσα*, ὡς ἡ ἔννοια ἀπαιτεῖ. — *Ἐλευθεριὰ* οὐδεὶς ποτὲ λέγει καὶ ὅλως χυδαῖος, ἀλλὰ πάντες λέγουσιν *ἐλευθερία*.

Καὶ εἰς πάσας σχεδὸν τὰς ἑπομένας στροφὰς δύνανται νὰ καταδειχθῶσιν ἀνάλογοι γλωσσικαὶ ἐλλείψεις καὶ σπουδαιότεραι.

δ') Αἱ ὁμοιοκαταληξίαι τῶν εἰς τὴν λήγουσαν τονιζομένων λέξεων εἰσὶ πᾶσαι ἐσφαλμέναι, κατὰ τὴν Ἰταλικήν, οὐχὶ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν στιχουργίαν, ἧς πάμπολλα καὶ ἀξιόλογα ἔργα (Χριστοπούλου, Παράσχου, Ζαλοκώστα, Τανταλίδου, κτλ. κτλ.) καθιέρωσαν τὴν ἐντελῆ ταυτοφωνίαν, οὐχὶ τὴν ἀπὸ μόνου τοῦ φωνήεντος, τῆς τελευταίας συλλαβῆς (*τρομερὴ* ὁμ. *καιροί*, οὐχὶ *γῆ*. — *Ἱερά*, ὁμ. *χαρά*, οὐχὶ *λευθεριά*).

ε') Αἱ χασμῳδίαι καὶ αἱ συνιζήσεις τῶν φωνηέντων (γωρίζΩ Ἀπό. — μετρΑΕΙ — τΑ Ἱερά.—ΧαιρΕ Ω) εἰσὶν ἐπίσης Ἰταλισμός, ἐναντίος εἰς τὸ πνεῦμα τῆς καθαρᾶς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ ἡ ἀρχαία ποίησις γνωστὸν ὅτι ἀπέφευγε τὰς κακοφωνίας ταύτας μετὰ πάσης ἐπιμελείας.

Ἐπὶ τῶν διαφόρων τούτων λόγων στηριζόμενος εἶχον ἐλπίσει ἀπ' αὐτῶν τῶν χρόνων τοῦ κ. Βουδούρη, ὅτι ἐν ὁμαλωτέροις καιροῖς θ' ἀνεκαλεῖτο ἡ οὐχὶ λίαν περιεσκεμμένη ἐκείνου διάταξις. Βλέπων ὅμως ματαιουμένην ταύτην τὴν προσδοκίαν μου, μετὰ μακροὺς δισταγμοὺς συνέταξα ἃς πέμπω πέντε στροφάς, οὐχὶ ἐπὶ τῇ ἀξιώσει αὐταὶ νὰ καθιερωθῶσιν, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ἄλλους νὰ προκαλέσωσιν εἰς σύνταξιν καλητέρων.

Ἔγραψα δὲ ταύτας ἐπ' αὐτῇ τῇ ἤδῃ καθιερωθείσῃ ἀξιολόγῳ μουσικῇ τοῦ Μανζάρου, ἀφ' ἧς οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος ἵνα ἀποστῇ ὁ ἐθνικὸς ὕμνος, οἷος δήποτε καὶ ἂν ὑποτεθῇ.

ΥΜΝΟΣ ΕΘΝΙΚΟΣ

Εἰς ἀκτάς, κοιλάδας, ὄρη,
πνεῦμα φέρεται ζωῆς,
καὶ ἀστράπτον πάλλει δόρυ
ἡ ἀρχαία ἡρωΐς.

Φέρει θώρακα καὶ κράνος,
τῆς Προμάχου τὴν στολήν,
καὶ ὑψοῖ ὑπερηφάνως
ἐλευθέραν κεφαλήν.

Μετὰ δουλικὰς βασάνους,
μετὰ συμφορὰς πολλάς,
νίκης ἔδρεψας στεφάνους.
Χαῖρε, χαῖρε, ὦ Ἑλλάς!

Τῶν Ἑλλήνων, Ἄναξ, χαῖρε!
Στέμμα ἔχων παμφαές,
εἰς εὐδαίμον μέλλον φέρε
τὸν λαόν σου κ' εὐκλεές.

Εἰς τὸν θρόνον, ὃν σωτῆρα
ἵδρυσε πιστὸς λαός,
πάντοτ' εὐλογοῦσαν χεῖρα
ἃς ἐκτείνῃ ὁ Θεός.

Π—Σ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΚΕΛΛΙΩΝ

Ἐν τῇ συχνῇ πρὸς τοὺς λογίους καὶ τοὺς σοφοὺς τῶν Ἀθηνῶν ἀναστροφῇ, ἄλλον δὲν ἐγνωρίσαμεν ἐκ τῶν συγχρόνων, οὔτε θὰ γνωρίσωμεν ἴσως ποτέ, δυνάμενον νὰ παρασταθῇ ὡς ὁ ἰδανικώτερος τύπος τελείου ἐργάτου τῶν γραμμάτων.

Πᾶσα ἀσκουμένη ἡ ἐννοουμένη ἀρετή, ἀπὸ τῆς ἐκλιπούσης πλέον, οἴμοι! αὐταπαρνήσεως μέχρι τῆς σιγηλῆς καὶ αἰδήμονος μετριοφροσύνης, ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς ἁγίας πίστεως μέχρι τῆς πρὸς τὴν ἑστίαν παροιμιώδους Ἑλληνικῆς ἀγάπης, ἀπὸ τοῦ πρὸς τὰ πάτρια ἐνθουσιώδους ἔρωτος μέχρι τῆς φανατικῆς ὑπὲρ τῆς ἐνεστώ-

σης προόδου ἐργασίας, πᾶσα σεμνότης καὶ εὐθύτης ἄχολος καὶ εἰλικρίνεια προσηνὴς καὶ πρὸ πάντων λήθη τοῦ ἐγὼ καὶ ἐνθάρρυνσις ἐπιεικὴς διὰ τοὺς ἄλλους, συνεκεντροῦτο ἐν τῇ πολιᾷ κεφαλῇ καὶ τῇ νεανικῇ καρδίᾳ τοῦ Ἰωάννου Σακελλίωνος, ὅν, τούτων ἕνεκα, *δεκατέσσαρες* μόνον θαυμασταί του, προεπέμψαμεν προχθὲς εἰς τὸν τάφον.

Αἱ πολυθρύλοι καὶ παταγοῦσαι μηδαμινότητες, αἱ δι' ἐπιτηδειότητος καὶ δανείων συμπληρώσασαι τὰ κενά των νέαι σελῆναι, ὑπὸ μυριάδων θὰ ἠκολουθοῦντο ἀστέρων κατὰ τὴν δύσιν των. Ἡ πλησιφαὴς ὅμως ἐκείνη φυσιογνωμία, ἐδύνατο νὰ κηδευθῇ καὶ ἄνευ νεκρωσίμων λαμπάδων, διότι τὸ ἀσθενὲς αὐτῶν φῶς ἀσθενέστερον θὰ ἐφαίνετο, ὑπὸ μιᾶς πνοῆς θὰ ἐδύνατο νὰ σβεσθῇ.

Οἱ σοφοὶ τῆς Ἑσπερίας ἀνέφερον μετὰ σεβασμοῦ τὸ ὄνομά του καὶ ἐπεζήτουν τὰς γνώμας του, διότι παγκόσμιον εἶχε κῦρος ὁ μοναδικὸς ἑρμηνεὺς τόσων αἰώνων, λαλούντων διὰ παλαιῶν καὶ εὐρωτιώντων χειρογράφων εἰς τὸ οὖς του μόνον! Οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες ἀφῆκαν αὐτὸν νὰ ἀποθάνῃ ἐν εἰρκτῇ τινι τῆς *Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης* μὲ τὸ παράπονον... ἀλλ' ὄχι, ἐκεῖνος δὲν τὸ ἐξέφερε! μὲ τὸ παράπονον, ὅτι ἡ χήρα καὶ τὰ τέκνα του δὲν θὰ εἶχον ἄρτον τὴν ἐπαύριον!

Ἤδη ἐπὶ μακρὸν θὰ σιγήσωσι τὰ παλαιὰ χειρόγραφα, διότι οὐδεὶς θὰ ἐννοῇ τὴν γλῶσσάν των. Ἀλλ' ὅσοι ἠκούσαμεν αὐτὴν διὰ τοῦ στόματος του, ἀρκεῖ νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν ἁπλῶς τὰς σοφάς του ρήσεις καὶ περίβλεπτοι θὰ ζήσωμεν καὶ ἐν πομπῇ θὰ κηδευθῶμεν, ἀφθόνους ἀφίνοντες εἰς τοὺς οἴκους ἡμῶν τῶν ἱδρώτων του τοὺς καρπούς.

Τὸ γλυκὺ μειδίαμα, ὅπερ ἤνθιζεν ἐπὶ τοῦ στόματός σου, Ἰωάννη Σακελλίων, πολίτιμε φίλε καὶ διδάσκαλε καὶ συνεργάτα, ἔστω ἡ αὐγὴ τῆς ἀναμενούσης σε ἐκεῖ ἐπάνω ἀνταμοιβῆς καὶ ἡ παρηγορία τῶν πιστευόντων, ὅτι δὲν εἶνε ἄχρηστοι ἐν τῷ κόσμῳ καὶ τῶν γραμμάτων οἱ μάρτυρες!

ΚΛΕΦΤΑΙ ΚΑΙ ΑΡΜΑΤΩΛΟΙ ΕΝ ΚΡΗΤΗ;

ΕΜΜΑΧΟΥΠΑ Ἡ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΛΟΓΙΟΣ

Δὲν ἐνθυμοῦμαι καλῶς, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ὁ Πλούταρχος ἀποφαίνεται που ἀνακράζων ὡς ἑξῆς: «ἔνδοξοι οἱ θάνατοι τῶν στρατηγῶν, οἱ δὲ φιλόσοφοι ὡς τὰ πολλὰ ἐν τοῖς αὐτῶν κλινιδίοις θνήσκουσι.» Τοῦτο ἐνεθυμήθην πάραυτα ἀναγινώσκων ἔν τινι τῶν περισωθέντων περὶ τοῦ πολλοῦ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἁρματωλοῦ ἐν Κρήτῃ Λογίου τοὺς ἑξῆς περὶ αὐτοῦ ὡραίους στίχους:

«Μοῖρα 'στὸ μοιροχάρτι σοῦ ἐσὺ τό 'χεις γιαμμένο
Στὸ στρῶμα νὰ μὴ ξεψυχᾷ ποτὲ ἀντρειωμένος.
Γιὰ τοῦτο καὶ ὁ Λόγιος τῶμορφο παληκάρι,
Ὁποῦ 'βλεπε τὴ Μεσσαρὰ 'σὰν τὸ καλὸ λειοντάρι,
Ὁποῦ 'τονε καλὸ παιδί, ψιλογραμματισμένο,
Ἀλάργ' ἀπὸ τὸ στρῶμά του 'σκοτώθη τὸ κοῦμένο.κτλ.»

Κατα τὴν κοινὴν ἐν Κρήτῃ ὁμολογίαν ἦτό ἀτύχημα, ὅτι δὲν ἔζη ὁ Λόγιος βραδύτερον κατὰ μίαν δεκάδα ἐτῶν ἢ δὲν παρετείνετο ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τοσοῦτον τοὐλάχιστον ἔτι. Ἤθελε διαδραματίσει ὁ ἀνὴρ ἓν τῶν διαπρεπεστέρων καὶ ἐπιφανεστέρων προσώπων κατὰ τὸν τῆς ἐθνεγερσίας μεγάλον ἀγῶνα· δὲν ἤθελε φανῇ τὸ παράπαν ὑποδεέστερος οὔτε τῶν μεγάλων ἐπὶ ἑνετοκρατίας ἀνδρῶν, οὔτε τῶν πολυάθλων τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνων ἡμῶν ἡρώων. Ὁ ἀνὴρ κατὰ πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ σωζόμενα καὶ περιᾳδόμενα συνήνου ἐν ἑαυτῷ γνώσεις καὶ πατριωτισμόν, ἀνδρείαν καὶ γενναιότητα σπανίαν μετ' ὠκυποδίας καὶ εὐστροφίας ἀπιστεύτου. Βραχὺς μᾶλλον τὸ ἀνάστημα καὶ ξανθὸς τὴν κόμην καὶ ὡραῖος ἀνήρ, ἦτο κατὰ τὰ περισωθέντα ἄσματα καὶ τὰς παραδόσεις ἀπὸ τοῦ 1800—1811 ὁ φύλαξ καὶ φρουρὸς τῆς εὐρείας πεδιάδος τῆς Γόρτυνος, τῆς τρεῖς ἐπαρχίας περιεχούσης (Μανοφάτσιον, Καινούριον καὶ Πυργιώτισσαν)· ἦτο αὐτὸ τοῦτο ὁ καθ' Ὅμηρον οὖρος Ἀχαιῶν κατὰ τὴν μέσην Κρήτην καὶ τὰ περὶ αὐτὴν διαμερίσματα.

Ἐν πάσῃ τῆς Κρήτης ὑποδουλώσει, ἐπὶ Ρωμαίων, Σαρακηνῶν, Ἐνετῶν καὶ Ὀθωμανῶν, οἱ κατακτηταὶ τὰ πάντα καταλαμβάνοντες, ἐπέρριπτον πρὸ πάντων τοὺς ἀπλήστους αὐτῶν ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν κατὰ πάντα ηὐλογημένην εὐρεῖαν ἐκείνην τῆς νήσου πεδιάδα, τὴν τῆς Μεσσαρᾶς (Γόρτυνος). Ἐπὶ Ρωμαίων ἐγένετο ἡ Γόρτυς περίλαμπρος καὶ τὸ κέντρον τῆς ἐν Κρήτῃ ἀριστοκρατίας τῶν ρωμαϊκῶν ἀποίκων. Αὐτὸ τοῦτο παρατηρεῖται καὶ ἐπὶ τῶν Σαρακηνῶν Ἀράβων. Ἐπὶ δὲ τὸν Ἐνετῶν καὶ αἱ ἄλλαι μὲν δύο ἐπαρχίαι αὐτῆς ἔγεμον πλουσίων Ἐνετῶν τιμαριούχων, ἀλλ' ἰδίᾳ τὸ Μονοφάστιον (ἐκ τοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ μαρκησίου τοῦ Μομφερράτου Βονιφατίου, κτισθέντος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ φρουρίου) ἦτο κεκαλυμμένον οὕτως εἰπεῖν ὑπ' αὐτῶν. Ἐπελθούσης δὲ τῆς ἄλλης, τῆς μέχρι νῦν ἔτι εὐμοιρίας καὶ καλοτυχίας τῆς νήσου, οὐχὶ μόνον οἱ ἀγάδαις ὥρμησαν πρὸς αὐτήν, ἀλλ' εἰς ἐπίμετρον πάντων καὶ οἱ κατ' αὐτὴν πολλοὶ καὶ πλούσιοι γαιοκτήμονες Ἐνετοί, ἵνα μὴ ἀπολέσωσι τά τε κτήματα καὶ τὴν κοινωνικὴν αὐτῶν θέσιν, ἐθυσίασαν πρὸς τοῦτο καὶ θρησκείαν καὶ ἐθνισμόν, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐγένοντο καὶ ἐδείχθησαν πάντοτε οἱ ἐνθερμότεροι ἐπὶ θρησκοληψίᾳ καθὸ νεόφυτοι τοῦ Κορανίου ὀπαδοί.

Εἰς τὸν λυμαινόμενον λοιπὸν τοῦτον ἀπεριστάλτως ὑπὸ τῶν ἀγάδων εὐρὺν χῶρον ἐτάχθη ὁ πολὺς Λόγιος ἀπὸ τῆς ἐφηβικῆς σχεδὸν ἡλικίας ἐπιτηρητὴς αὐτόκλητος καὶ ὑπερασπιστὴς τοῦ γένους τατὰ τῶν πολυαρίθμων καὶ ἰσχυρῶν ἐν αὐτῷ πυργοδεσποτῶν. Καὶ ἄλλοι μὲν θέλουσιν ὅτι κατήγετο ἐκ τοῦ καὶ ταύτην τὴν στιγμὴν διαβοουμένου ἐπὶ παθήμασι χωρίου Ζαροῦ, οἱ πλεῖστοι ὅμως συμφωνοῦσιν ὅτι ἐγεννήθη ἐν τῷ παρακειμένῳ κεφαλοχωρίῳ Ἀγίῳ Θωμᾷ. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἰωάννης, ἦν ἐφημέριος τοῦ χωρίου, μετερχόμενος δὲ καὶ τὴν ἰατρικὴν ἤκουε τὸ πλεῖστον Παπαθωμάκης. Καὶ ἡ μήτηρ δ' αὐτοῦ Μαρία εἶλκε τὸ γένος ἐξ εὐπόρου οἴκου, αὐτὸς δ' οὗτος ὁ Λόγιος γεννηθεὶς τῷ 1782 καὶ διδαχθεὶς τὰ γράμματα παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὡς καὶ ὅσας ἰατρικὰς γνώσεις ἐκεῖνος κατεῖχεν, ἀνεδείχθη πρωΐμως, Λόγιος διὰ τὰς γνώσεις του προσεπικληθείς, καὶ ἐνυμφεύθη τοῦ πλουσιωτάτου τοῦ χωρίου Κοσμᾶ τὴν θυγατέρα, Εἰρήνην καλουμένην. Καίτοι δὲ πρωΐμως ἀποκατέστη καὶ ἐθεωρεῖτο εἰς τῶν μᾶλλον εὐπόρων κατὰ τὴν μέσην Κρήτην Χριστιανῶν, δὲν ἐδύνατο ἐν τούτοις νὰ ἡσυχάζῃ καὶ συγκρατῆται ὁσάκις ἤκουε τὰς κατὰ τῶν ὁμογενῶν ἀνοσιουργίας τῶν πολλῶν καὶ διαφόρων κατὰ τὴν Γόρτυνα ἀχαλινώτων γιαννιτσάρων. Οὕτως ἐδίδετο πολλάκις εἰς αὐτὸν ἀφορμή, ὅπως τραπῇ τὴν εἰς τὰ ὄρη ἄγουσαν, ἢ κατὰ τὴν ἐγχώριον φράσιν ὅπως μαδαρώσῃ καὶ μετὰ βίας πολλῆς καὶ ἐπιτηρήσεως τῶν οἰκείων συνεκρατεῖτο, ὅτε ἡμέραν τινὰ συνετέλεσε πρὸς τοῦτο ἀπρόοπτον περιστατικὸν ἔχον ὡς ἑξῆς.

Ἐπειδὴ μετὰ πολλὰς παρατηρήσεις ἐρράβδισέ τινα ποιμένα, ὁ ὁποῖος ἐπέμενε νὰ καταπατῇ καὶ καταστρέφῃ διὰ τοῦ ποιμνίου του τὰ κτήματα αὐτοῦ, συνώμοσαν πολλοὶ Τοῦρκοι νὰ φονεύσωσιν αὐτόν. Τοιουτοτρόπως ἀπεφάσισε νὰ καταλίπῃ τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅτε αἴφνης ἐπολιορκήθη ἐν αὐτῷ ὑπὸ τῶν συναστισθέντων κατ' αὐτοῦ ἀγάδων. Κατώρθωσεν ὅμως νὰ διεκφύγῃ μετὰ σπανίας εὐστροφίας καὶ ταχύτητος διά τινος παραθύρου, ἀφοῦ πρῶτον κατέβαλε δύο τῶν πρώτων ἐξ αὐτῶν τολμησάντων νὰ πατήσωσι τὸν οὐδὸν τῆς οἰκίας αὐτοῦ. Καταφυγὼν δὲ μετὰ τριῶν ἄλλων, ὧν ὁ εἷς ἦτο ὁ γυναικάδελφος αὐτοῦ Δ. Κοσμαδάκης, οἱ δὲ ἄλλοι, οἱ ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Ἔμμ. Βερνάρδου συνομνυόμενοι Κωνσταντῖνος Λεπτουργὸς καὶ Γ. Τζαννουδάκης ἢ Μπελλᾶς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπικαλούμενος, κατέλαβε τὰς πρὸς τὰς Ἀμουργέλλας ὀχυρὰς θέσεις καὶ ἐκεῖθεν προετίθετο μετὰ τῶν ἀδελφωκτῶν (ἀδελφωτῶν, ἀδελφοποιῶν) τούτων νὰ διεκδικῇ ἐφ' ὅρου ζωῆς τὰς καταπιέσεις, ἀτιμώσεις καὶ ὕβρεις, αἵτινες ἦσαν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει τῶν γιαννιτσάρων τῆς Μεσσαρᾶς. Τὴν προσοχὴν δ' αὐτοῦ ἐφείλκυσεν ἡ διαγωγὴ καὶ ἄλλων μὲν οἰκούντων τὰ πολλὰ ἐκεῖ τουρκοχώρια, πρὸ πάντων ὅμως οἱ ὠμοὶ καὶ ἀνοικονόμητοι ἐσπέχιδες τοῦ καὶ νῦν θαυματουργοῦντος χωρίου Ἀξέντι καὶ τινων ἀρχιαγάδων τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου καὶ τοῦ Κουσέ. Ἐν τῷ τουρκοχωρίῳ τούτῳ ὡς καὶ ἐν πάσῃ τῇ Μεσσαρᾷ ἐπρώτευε μὲν ὁ μεγάλος καὶ πολύκλαδος οἶκος τῶν πλουσιωτάτων καὶ εὐεργετικωτάτων ρωμηοτούρκων Κουρμούλιδων, ἀλλ' ἐκ τοῦ χωρίου τῆς Πυργιωτίσσης Ἀγίου Ἰωάννου ὁ ὠμὸς καὶ ἄγριος ἀγᾶς Ἀγριολήδης, ἔχων πολλοὺς ὀπαδούς, οὐ μόνον κατεδυνάστευε πολυτρόπως τοὺς Χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ κατεφέρετο δεινῶς κατὰ τῶν Κουρμούλιδων. Ἐκ τούτου λοιπὸν πρὸ πάντων εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ Λόγιος πάντοτε νὰ καθάρῃ τὴν περικειμένην χώραν, ἀλλὰ τὸ ἐγχείρημα δὲν ἦτο εὐχερές, πρὸς δὲ καὶ εἶχεν ἀνάγκην περιεσκεμένης παρασκευῆς καὶ προμηθείας ἐφοδίων καὶ ὅπλων διά τε ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἑταίρους του, εἰς τοὺς ὁποίους προσέθηκε κατόπιν ἄλλους τρεῖς οὐχ ἧττον προθύμους εἰς τὸ ἔργον. Ὅθεν μετέβας ἐν νυκτὶ εἰς Ἀξέντι, τὴν πρωτίστην τῶν κακούργων τούτων φωλεάν, κατορθοῖ νὰ ἀναβῇ καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν τινὸς ἐξ αὐτῶν, εὑρὼν δὲ τοὺς ἐνοίκους κοιμωμένους ἀφαιρεῖ πάντα τὰ ἀπὸ τῶν τοίχων κρεμάμενα ὅπλα, οὐδένα δ' ἐξ αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι ἐνοχλήσας ἀπῆλθεν ἀψοφητὶ εἰς τὸν κοινὸν τῆς διαμονῆς τόπον. Τὴν πρωΐαν δὲ ὁ ἀγᾶς οὐ μόνον ἐξεπλάγη ἐπὶ τῇ τῶν ὅπλων αὐτοῦ πάντων ἀναλήψει, ἀλλὰ καὶ λαμβάνει μετὰ μικρὸν ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ Λογίου, δι' ἧς οὗτος ἔλεγεν εἰς τὸν ἀγᾶν ὅτι ἔχει ἀνάγκην καὶ πυριτοβολῶν πρὸς χρῆσιν τῶν ὅπλων, πρὸς δὲ καὶ τροφῶν καὶ ὑποδημάτων πρὸς συντήρησιν, τὰ ὁποῖα παρεκάλει αὐτὸν νὰ ἀποστείλῃ εἰς ἀμοιβὴν τοῦ ὅτι ἐφείσθη τῆς ζωῆς αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῷ οἴκῳ. Ἀφοῦ δὲ ταῦτα πάντα ἔλαβεν ὁ Λόγιος ἄρχεται τῶν πολεμικῶν αὐτοῦ ἐργασιῶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐφόνευσε Μῶμολόν τινα ἀγριογιαννίτσαρον, ὁ ὁποῖος ἐτόλμησε νὰ ἔλθῃ εἰς Ἅγιον Θωμᾶν μετὰ ὑπηρέτου ἐπὶ προφάσει πωλήσεως κτηνῶν, ἀλλὰ κυρίως ὅπως ἐπιδείξῃ τὴν παληκαριάν του καὶ ὀργιάσῃ. Εἰδοποιηθεὶς λοιπὸν ὁ Λόγιος σπεύδει καὶ προλαβὼν καταλαμβάνει τὰς ἐν θέσει Γράδος διόδους, ἄνωθεν τῆς Μεγάλης Βρύσεως, οὗτω δ' ἐπιπεσὼν ἀφοπλίζει τὸν πρὸ μικροῦ θριαμβεύοντα, φονεύει αὐτὸν μετὰ τοῦ ἀκολούθου ὑπηρέτου καὶ ῥίπτει ἀμφοτέρους εἰς παρακείμενον ῥύακα, «τοῦ Μωμόλου» ἔκτοτε ὀνομασθέντα. Κατόπιν δὲ εἰσελαύνει μετὰ μεγάλης τόλμης εἰς τὴν παρακειμένην λυκοφωλεάν, τὸ τουρκοχώριον Ἀξέντι, ὅπου ὅλην οἰκογένειαν πρωτοεσπέχη τινὸς ἐξωλόθρευσεν, ἐκ τούτου δὲ καὶ ἄλλων κατ' αὐτῶν ἐπιθέσεων τοσοῦτον τρόμον ἐνέβαλεν εἰς τοὺς ἀπὸ τοῦ ἀσφαλοῦς πρότερον θρασυδείλους ἐκείνους, ὥστε κατεκλείοντο ἄφαντες ἐνωρίς, πολλοὶ δὲ καὶ ἐπέπασσον τὰ προαύλια διὰ τέφρας, ἵνα βλέπωσι τὴν ἡμέραν τὰ ἴχνη τῶν βημάτων τοῦ ἀτρομήτου ἥρωος.

Τὴν μεγαλειτέραν ὅμως δραστηριότητα ἀνέπτυξεν ὁ Λόγιος τῷ 1810, ὅτε καὶ ἐξ Ἡρακλείου καὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν κατεβλήθη πᾶσα προσπάθεια πρὸς σύλληψιν ἢ καταστροφὴν αὐτοῦ τε καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ὁμάδος. Συνέβη τότε νὰ φιλοξενήσῃ ὁ γυναικάδελφος αὐτοῦ τὸν ἐξ Ἀξεντίου Μουσταφᾶν Τζιναλάκην, ὁ ὁποῖος ἐκ τῶν πολλῶν περιποιήσεων ὑποχρεωθεὶς ἐνεκωμίαζεν ἐπιστρέψας τήν τε καθαριότητα καὶ τὴν ἄλλην οἰκιακὴν οἰκονομίαν τοῦ Κοσμαδάκη, κατέκρινε δὲ καὶ προσέβαλλε τὴν ἀκαταστασίαν καὶ ἀκαθαρσίαν τῆς συζύγου αὐτοῦ. Ἡ *ἀγᾶ καδίνη* ἐξαφθεῖσα ἐκ φθόνου καὶ ὀργῆς διανοεῖται νὰ καταστρέψῃ τὸν Κοσμαδάκην καὶ ἐπιβάλλει εἰς τὸν υἱόν της Δερβίσην νὰ φονεύσῃ αὐτόν, ἂν θέλῃ νὰ ἔχῃ τὴν εὐχὴν αὐτῆς. Οὗτος λοιπὸν συγκατανεύσας καὶ ὑποσχεθείς, παρεφύλαξεν ἐπὶ πολὺ καὶ τέλος συναντᾷ τὸ θῦμα μετά τινος φίλου ἀπερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐκφράζει δὲ τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ πίῃ μετ' αὐτῶν ἓν ποτήριον οἴνου. Ἐνῷ δὲ προηγοῦντο οἱ Χριστιανοὶ καὶ εἰσήρχοντο, ὁ δολοφόνος πυροβολεῖ τὸν Κοσμαδάκην, μίλον ὅτι δὲ ὁ παρακολουθῶν προέλαβε καὶ ὤθησε τὸ ὅπλον πρὸς τὰ ἄνω, οὐδὲν ἧττον ἐπλήγη θανατηφόρως εἰς τὰ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς, τῆς σφαίρας δ' ἐμπαγείσης ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ, κατέπεσε πάραυτα ἄπνους ὁ Κοσμαδάκης. Τοῦτο πάραυτα διαδοθὲν κατετάραξε τοὺς Χριστιανούς, ὁ δὲ Λόγιος ἐκμανεὶς ὁρμᾷ ἀστραπηδὸν καὶ περιφέρεται ὠρυόμενος καὶ ἀναζητῶν τὸν Δερβίσην, τὸν ὁποῖον τέλος εὑρεν ἐν Μεγάλῃ Βρύσει ζητοῦντα παρὰ τοῦ ἱερέως τὸν ἡμιόνόν του, ἵνα μεταβῇ ὡς ἔλεγεν εἰς Ἡράκλειον. Καὶ ἐκεῖ μὲν δὲν ἐπετέθη κατ' αὐτοῦ πρὸς χάριν τοῦ ἱερέως νεύοντος εἰς αὐτὸν ἐκετευτικῶς· ἀποσυρθεὶς δ' ἐκεῖθεν ἐπιτηδείως καὶ ἄφαντος γενόμενος, ἐμφανίζεται μετ' ὀλίγον πρὸ τοῦ Δερβίσου ἀπερχομένου κατὰ τὴν θέσιν Κακαβᾶ ὑπὸ πλάτανον, ἐκεῖ δὲ προλαβὼν σὺν τῷ χαιρετισμῷ «ὀγοῦρ ὀλὰ Δερβὶς ἀγᾶ,» πυροβολεῖ καὶ καταβάλλει αὐτὸν πάραυτα, ἀποκόψας δὲ τὴν κεφαλὴν κομίζει αὐτὴν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς χήρας καὶ τῆς πενθερᾶς του, καὶ ἐπανέρχεται, ὅπου ἐνδιητᾶτο μετὰ τῶν ἑταίρων του. Οἱ Ἀξεντιανοὶ μαθόντες τοῦτο, εἰδοποιοῦσι αὐθημερὸν τὸν πασσᾶν Ἡρακλείου, ὁ ὁποῖος ἀπέστειλε πάραυτα περὶ τοὺς 600 γιανιτσάρους πρὸς σύλληψιν τοῦ Λογίου· καὶ τοῦτον μὲν δὲν εὗρον ἐκεῖ, ἔκαυσαν ὅμως τὴν οἰκίαν, ἀφοῦ διήρπασαν αὐτήν, ἀπαγαγόντες δὲ 12 ἐκ τῶν συγγενῶν αἰχμαλώτους, ἀπηγχόνισαν τρεῖς ἐξ αὐτῶν ἐν Ἡρακλείῳ, ὅπως συνέβη καὶ σήμερον ἔτι ὡς πρὸς τὸν δήμαρχον τοῦ Ζαροῦ Τσιριτζῆν καὶ τοὺς συναπαχθέντας. Ἡ ὑπόθεσις ὅμως αὕτη δὲν ἔληξεν οὕτω, διότι μετά τινας ἡμέρας μαθὼν ὅτι ὁ πατὴρ τοῦ Δερβίσου Τζίναλης διέτριβεν ἐν τῷ χωρίῳ Ἁγίῳ Θωμᾷ μετὰ ὀκτὼ ἄλλων γιολδάσιδων παρά τινι φίλῳ Ὀθωμανῷ Σελὶμ ἀγᾷ, κατέρχεται ἐν νυκτὶ καὶ εἰσδύει μόνος εἰς τὴν οἰκίαν μέχρις ὀδόντων ὡπλισμένος. Ἡσυχίας δ' ἐπικρατούσης, ἅπτει λύχνον, ἐνῷ πάντες ἐκοιμῶντο, ἐπειδὴ δὲ δύο ἐξ αὐτῶν ἀφυπνίσθησαν, ἐπέταξεν εἰς αὐτοὺς σιγὴν ἐπ' ἀπειλῇ θανάτου, οὕτω δὲ διακρίνας τὸν καταζητούμενον πυροβολεῖ κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ ἀπέρχεται ἀστραπηδόν, ἀφεὶς ἐνεοὺς καὶ ἐκπεπληγμένους τοὺς συμπότας. Καὶ ὁ μὲν Τζίναλης δὲν ἀπέθανε πάραυτα ἐπιζήσας ἑπτὰ ἡμέρας, ἀλλὰ τὸ σμῆνος τῶν ἐν Μονοφατσίῳ καὶ τῇ ἄλλῃ Μεσσαρᾷ περιεστάλη οὐ μικρόν, ὅτι ἐξέλαβον πλέον τὸν Λόγιον ὑπεράνθρωπον καὶ ἄτρωτον, πρὸς δ' ὅτι ἦγε μεθ' ἑαυτοῦ οὐκ ὀλίγους ὁμοίους.

Εἷς μόνος ἐκ τῶν φοβερωτέρων καὶ ἰσχυροτέρων ἐσπέχιδων γιανιτσάρων πάσης Κρήτης, ὁ ἐξ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Πυργιωτίσσης Ἰβραὴμ ἀγᾶς Ἀγριολήδης, διεμήνυεν εἰς αὐτὸν συχνὰ ὅτι ἤθελε καὶ ἐπεθύμει νὰ συναντηθῶσιν. Ὁ Λόγιος ἐπειδὴ ἔβλεπεν, ὅτι δὲν ἤρχετο πρὸς αὐτόν, ἀπήντησεν ὅτι αὐτὸς θέλει κατέλθει πρὸς συνάντησίν του καὶ ἂς μὴ βιάζηται καὶ στενοχωρῆται. Ἐλέχθη ἀνωτέρω ὅτι ὁ οἶκος τοῦ Ἀγριολήδη ἦν μεγάλος καὶ ἰσχυρός, ἑδραῖος ἀληθῶς καὶ στερεὸς ὡς ἀγριελαία, ἀλλ' εἶχεν ἀντίπαλον τὸν τῶν ἐπισημοτέρων αὐτοῦ καὶ πλουσιωτέρων ἐκ Κουσὲ Καινουρίου Κουρμούλιδων, οἵτινες πάντες ἦσαν ἐν κρυφῷ Χριστιανοί, γενναιότατοι καὶ εὐεργετικώτατοι καὶ μάλιστα ὁ περιβόητος γενάρχης αὐτῶν Χουσεὶν ἀγᾶς (Μιχαήλ). Καὶ ὑπὸ τούτων λοιπὸν ἐνθαρρυνόμενος ὁ Λόγιος ἐπιχειρεῖ τὴν ἐκδρομὴν ταύτην, ἡ ὁποία δυστυχῶς ἦτο καὶ ἡ τελευταία. Πρὶν ὅμως προβῇ εἰς τὸ δυσχερὲς ἐγχείρημα, ἠσχολήθη νὰ στρατολογήσῃ καὶ ἄλλους τινὰς ἐκ τῶν ὀργώντων ἐν Μεσσαρᾷ πρὸς τὸν τοιοῦτον ἐκ τῶν θηριωδῶν τῶν ἐσπέχιδων αὐτῆς ἀγάδων ἀγῶνα. Ὅθεν διά τινος θερμοῦ πατριώτου Νικολουδομανώλη, ἀπὸ χωρίου Πετροκεφάλι, ὁδηγεῖται ἐν νυκτὶ εἰς τὴν οἰκίαν τινὸς ἀνδρείου καὶ ὠκυποδεστάτου, τοῦ Γ. Σερβίλῃ, τὸν ὁποῖον, προθύμως ἀποδεχθέντα τὸν σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας ταύτης τοῦ Λογίου, πρὸς ἐξολόθρευσιν τοῦ θηριώδους Ἀγριολήδη καὶ τῶν κακῶν αὐτοῦ παιδιῶν, παραλαβών, εἰσέρχεται εἰς Κουσὲ μετὰ πάσης τῆς ὁμάδος καὶ παραλαβάνει καὶ ἐκεῖθεν ἕτερον ἀτρόμητον, τὸν Γ. Μαυροζαχάρην καὶ ἕτερον προσέτι ἀπὸ τοῦ χωρίου Καμηλάρι. Ἀφοῦ τοιουτοτρόπως κατήρτισεν ὁμάδα, ἀμέμπτων πάντων κατά τε τὴν τόλμην καὶ τὴν ἀνδρείαν, συνεσκέφθη μετ' αὐτῶν καὶ ἀπεφασίσθη ἀπὸ κοινοῦ, ὅτι πρὸς ἐπιτυχῆ ἔκβασιν τοῦ σχεδίου εἶνε ἀνάγκη εὑρέσεως προδότου τινὸς (τσασίτη), καὶ ὡς τοιοῦτον ὑπέδειξεν ὁ Σερβίλης τὸν ἀράπην τοῦ ἀγᾶ. Παραφυλάξαντες λοιπὸν εὗρον τέλος τὸν αἰθίοπα καὶ ὑποσχεθέντες εἰς αὐτὸν ἐλευθερίαν καὶ ἴσην ἐξ ἀναλογίας διανομὴν τῆς λείας μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν, ἐπίστευσαν ὅτι ἤθελε τηρήσει οὗτος τὸν λόγον αὐτοῦ μετὰ ἐπαναληφθείσας μάλιστα ἀπειλὰς ἀφεύκτου θανάτου ἐν περιπτώσει ἐπιβουλῆς. Καὶ ὑπώπτευε μὲν ὁ ἐπιφυλακτικὸς πάντοτε καὶ δύσπιστος Λόγιος τὰς ὑποσχέσεις τοῦ ἀράπη καὶ εἶπε τὰς ἀξιομνημονεύτους περὶ τούτου φράσεις ταύτας, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ τοῦ θαρρεῖ θοῦνε, γιατὶ ἔχει μαύρη μούρη, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐφανερώθησαν εἰς αὐτὸν ὡς Χριστιανοί, ἀλλ' ὡς ἀντίπαλοι τοῦ Ἀγριολήδη ἀγάδες, ἀνεθάρρησαν πάλιν καὶ προέβησαν εἰς τὴ' τοῦ σχεδίου αὐτῶν ἐκτέλεσιν.

Ὁ ἀράπης ὅμως ἅμα τῇ ἀφίξει αὐτοῦ εἰς Ἅγιον Ἰωάννην ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν Ἀγριολήδην, ὅτι ἑπτὰ ἀγάδες προέτειναν εἰς αὐτὸν νὰ κάμῃ κατ' αὐτοῦ τσασιτλίκι (προδοσίαν καὶ ἐπιβουλὴν) καὶ τὸν εἰδοποιεῖ νὰ ἔχῃ τὰ μέντε του (νὰ προσέχῃ). Ὄχι, μωρὲ Μερτζάνη, ἀπαντᾷ ὁ Ἀγριολήδης ἐν παραφόρῳ θηριωδίᾳ, δὲν εἶνε ἀγάδες, μόνο εἶνε ὁ Λόγιος καὶ φέρε τον τὴν τάδε βραδειά, καταπεῖθων αὐτόν, ὅτι εἶμαι μεθυσμένος ἀπὸ ζεῦκι ὁλημερνό. Πάραυτα δὲ καλεῖ ἐκ τῶν χωρίων Βόρων καὶ Καλυβιῶν δώδεκα ὀρτάκιδες αὐτοῦ ἐνόπλους, τοὺς ὁποίους διαθέτει καταλλήλως καὶ παραγγέλλει νὰ προσποιηθῶσι τὸν κοιμώμενον, ἀλλὰ νὰ προσέχωσι καλῶς. Μετὰ τοῦτο φθάνει καὶ ὁ Λόγιος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ὁδηγεῖται ὑπὸ τοῦ ἀπίστου ἀράπη εἰς τὸ κονάκι, ἀλλ' ἐνῷ πειρᾶται πρῶτος ὁ ἥρως νὰ ἀνέλθῃ εἰς αὐτὸ διὰ κλίμακος, ἀπομένει ἔκπληκτος βλέπων πλῆθος ὅπλων καὶ κατὰ σειρὰν πολλοὺς ἐκτάδην κειμένους.—Προδοσία, τότε ὑποτονθορίζει, καὶ πειρᾶται νὰ ἀποσυρθῇ ἐν ἀπελπισίᾳ, ἐνῷ ὁ ἀράπης ἀναφωνεῖ,—ἀγᾶ, ἀγᾶ (κατὰ τὸ σύνθημα), ἀλλὰ πίπτει πάραυτα ὁ προδότης ἄπνους. Οὕτω πάντων ἀνασταθέντων, τιτρώσκεται μὲν ὁ Λόγιος καιρίως ἐπὶ τοῦ μηροῦ μετά τινος ἄλλου ἐκ τῶν

ἑταίρων του (κατά τινα τῶν παραδόσεων, τοῦ ἄλλου γυναικαδέλφου του Ν. Κοσμηδάκη), διασώζεται δὲ ὑπὸ τῶν λοιπῶν καὶ μεταφέρεται εἰς μέρος ἱκανῶς ἀφιστάμενον, ὅπου ἐκ τῆς ἀφθόνου τοῦ αἵματος ροῆς παρέδωκεν ὁ ἥρως τὴν ψυχὴν εἰς τὸν Πλάστην του. Τὴν ἐπαύριον δὲ οἱ ἐκ τοῦ πύργου καὶ πολλοὶ ἄλλοι ὁδηγούμενοι ἐκ τοῦ ρεύσαντος αἵματος, ἀνεῦρον αὐτὸν νεκρόν, ἀλλὰ κρατοῦντα τὸ ὅπλον καὶ διευθύνοντα αὐτὸ ὡς πρὸς ἐπερχομένους καὶ κατά τι τῶν πολλῶν περὶ αὐτοῦ ᾀσμάτων,

Μέσ' 'ς τὴν Φαλαντριανὴν κορφήν, ὁποῦ τον τὸ σπαρ-
[μένο,
Ἐκεῖ τὸν ἐπαράβλεπαν δυὸ 'μέραις τὸν καϋμένο.

Καὶ οὕτω δ' ἔχοντος αὐτοῦ, κατέλαβεν ἐπὶ μόνῃ τῇ θέᾳ ταύτῃ τοὺς ἀνερευνῶντας φόβος καὶ τρόμος, μέχρις οὗ διὰ λιθοβολισμοῦ ἐξῆλθον τῆς ἀπάτης, καὶ τότε ὁρμήσαντες μανιωδῶς τὴν μὲν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπέκοψαν καὶ ἐκόμισαν εἰς Ἡράκλειον, ὅπου ἐξετέθη εἰς κοινὴν θέαν ἀναρτηθεῖσα ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν ἀγορὰν πλατάνου, τὸ δὲ σῶμα ἀνηρτήθη ἀπὸ ἀχράδος (ἀχλάδας τοῦ Λογίου ἔτι καλουμένης καὶ ἱερᾶς ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν θεωρουμένης). Καὶ τοῦτο μὲν κατὰ τὴν παράδοσιν ἀπεκρέμασε καὶ ἔθαψεν ἔπειτα Ὀθωμανός τις Ἀλικαμπιώτης ἐπικαλούμενος ἐν θέσει Ταράτσαις, ἐπὶ διϊσχυρισμῷ ὅτι ὁ Λόγιος ἦτο καὶ ἰατρὸς καὶ ἔσωσεν αὐτόν ποτε ἐξ ἐπικινδύνου νόσου, ἴσως δὲ διότι ἦτο καὶ οὗτος ὡς πολλοὶ ἄλλοι ἐν κρυφῷ Χριστιανὸς (Τουρκόρρωμος) τὸν θάνατον δὲ αὐτοῦ ἐξεδίκησε περιφανῶς κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν τῷ 1828 τῇ 10 Αὐγούστου ἡ μεγαλώνυμος ἐκείνη τῶν Κρητικῶν ἡρώων τετράς, Ξεπατέρας, Κόρακας, Ρωμάνος καὶ Μαλικούτης φονεύσασα τὸν Ἀγριολήδην εἰς Καπριανὰ μετὰ δεινὸν ἀγῶνα. Τοιοῦτος ὁ βίος καὶ τὸ τέλος ἐν συντόμῳ ἑνὸς τῶν ἐπιφανεστέρων πατριωτῶν καὶ ἡρώων τοῦ γένους πρὸ τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως.

Β. Ψιλακης

ΚΩΣΤΗΣ Ο ΤΣΕΛΕΠΗΣ

(Κυπριακὴ διήγησις)

(Τέλος)

Τὴν ἐπαύριον λίαν πρωὶ κατελίπομεν τὴν Λευκωσίαν. Ὁ ἀγαθὸς Ὀσμάνης ἐσκέφθη, ὅτι δὲν θὰ εἴμεθα ἐν ἀσφαλείᾳ μένοντες ἐν Κύπρῳ, ἐξ ἧς ἔδει ταχέως ν' ἀναχωρήσωμεν. Κάμηλοι τῆς Μεσσαρίας ἔφεραν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς κυρτώδους ράχεώς των εἰς Λάρνακα. Διήλθομεν ἅπασαν ἐκείνην τὴν ὁδὸν σιωπηλοί, καὶ δὲν ἠκούοντο κατὰ τὴν νύκτα ἢ μόνον οἱ ἐκ τοῦ λαιμοῦ τῶν καμήλων ἀνηρτημένοι κωδωνίσκοι, μελαγχολικῶς κρουόμενοι καὶ τοῦ βύου ἡ μακρυνὴ φωνή.

Ἐζητοῦμεν δὲ νὰ καταλίπωμεν τὴν Κύπρον, ἀλλὰ δὲν ἐγνωρίζομεν, ποῦ νὰ διευθυνθῶμεν. Τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἐν Λάρνακι ἀφιξίν μας πλοῖόν τι Ἑλληνικὸν ἐκ Κάσου ὑπὸ Ρωσικὴν σημαίαν ἀνεχώρει διὰ τὴν Ἑπτάνησον. Δι' αὐτοῦ ἀπήρχοντο καὶ ἄλλαι Κυπριακαὶ οἰκογένειαι, φεύγουσαι τοὺς καταδιωγμοὺς τῶν Τούρκων, εἰς τὸν Μωρέαν, ὅπως μετᾶσχωσι τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. Ἐπὶ τοῦ πλοίου τούτου ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐπιβῶμεν καὶ ἡμεῖς, φεύγοντες εἰς Ἑπτάνησον, ἔνθα θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ὦμεν ἐν ἀσφαλείᾳ, ὡς διεβεβαίωσεν ἡμᾶς ὁ πλοίαρχος. Φεύγων δὲ ἐκ Κύπρου ἐλυπούμην ἰδίᾳ, ὅτι ἔμελλον νὰ χωρισθῶ τοῦ καλοῦ μας προστάτου, εἰς ὃν ὠφείλαμεν τὴν τιμὴν καὶ τὴν ζωήν μας. Ὁποία ὅμως ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις καὶ χαρὰ ἡμῶν, ὅτε ὁ Ὀσμάνης τὴν προτεραίαν τῆς ἀναχωρήσεώς μας, μοὶ ἐδήλωσεν, ὅτι θὰ ἀνεχώρει μεθ' ἡμῶν καὶ θὰ ἐπανήρχετο εἰς τοὺς κόλπους τῆς Χριστιανωσύνης, ἀφ' ὧν παιδίον τὸν ἀφήρπασαν οἱ Τοῦρκοι. Νῦν, ὅτε ἦτο ἤδη γέρων, ἠσθάνετο τὴν συνείδησίν του βαρύνουσαν αὐτὸν καὶ ἤθελε ν' ἀποθάνῃ χριστιανὸς καθὼς ἐγεννήθη.

Τὴν νύκτα μεταβὰς κρυφίως εἰς τὴν Μητρόπολιν, ἐξωμολογήθη εἰς τὸν πνευματικόν, χύνων ποταμὸν πυρίνων δακρύων, χρισθεὶς δὲ τὸ ἱερὸν τῆς Ὀρθοδοξίας μῦρον, ἐκοινώνησε τῶν ἀχράντων μυστηρίων, καὶ ἀνέλαβε τὸ παλαιὸν αὐτοῦ ὄνομα Νεόφυτος. Δόξα τῷ Θεῷ· εἶχον ἀπολέσει τὸν πατέρα μου, ἀλλ' ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Νεοφύτου εὗρον ἕτερον. Ὁ Νεόφυτος προσχεδιάσας πάντα ταῦτα, εἶχε μεταβῆ εἰς Ἀμμόχωστον, πωλήσει ἅπασαν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν καὶ συναθροίσας οὐτω 100,000 γροσίων ἦρχετο, ὅπως μᾶς συναντήσῃ καὶ ἀναχωρήσῃ μεθ' ἡμῶν, προαισθανόμενος τὸν ἀπειλοῦντά μας κίνδυνον.

Ἦτο γλυκεῖα πρωία τοῦ Αὐγούστου (1821), ὅτε τὸ πλοῖον Ἅγιος Πέτρος ὑψῶσαν τὰ λευκά του ἱστία, διέσχιζε τὰ γαλανὰ καὶ ἠρεμοῦντα ὕδατα τοῦ ὅρμου τῆς Λάρνακος, ἅτινα ἐρρυτίδου τῆς πρωΐας ἡ αὔρα, φέρον ἡμᾶς μακρὰν τῆς Κύπρου εἰς χώρας μεμακρυσμένας. Καίτοι δὲν ἐλυπούμεθα, διότι κατελείπομεν τὸν τόπον, ἔνθα ἦσαν τὰ ὀστᾶ τῶν γονέων μας, τὴν χώραν τῆς γεννήσεως καὶ τῶν ἀναμνήσεων, τὴν προσφιλῆ πατρίδα, ἠσθανόμεθα ὅμως ἀνέκφραστον χαράν, διότι ἐφεύγομεν ἀπὸ μέρος, ἔνθα τοσαῦτα ὑπέστημεν. Εἰς τοὺς γλυκεῖς ὀφθαλμοὺς τῆς Μαρίας διέκρινον τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην, αἵτινες τότε κατεῖχον ἅπαντας. Μετά τινας ὥρας δὲν διεκρίνομεν πλέον τὰ ὄρη τῆς Κύπρου. Ἔκτοτε παρῆλθον χρόνοι πολλοί. Εἰς τὴν ἀγαπητήν μου πατρίδα, ἣν ἀφῆκα παιδίον, δὲν ἐπανῆλθον, ἢ δι' ὀλίγον μόνον χρόνον μετὰ ἔτη πολλά, γέρων πλέον, τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν ἐπὶ τῶν Κυπριακῶν φρουρίων, ἅτινα ἐγνώρισαν ἅπαντας σχεδὸν τοῦ κόσμου τοὺς κατακτητάς, ὑψώθη πλαταγοῦσα εἰς τῆς ἐνδοτάτης Μεσογείου τὰς ἡδύπνοας αὔρας, ἡ καὶ ἐπὶ τῶν πέντε ἠπείρων δεσπόζουσα σημαία τῶν Βρεττανῶν.

Οἱ λιμένες ἐπλημροῦντο φοβερῶν σιδηρῶν σκαφῶν, ἑτοίμων νὰ ἐκπέμψωσι λάβας ἡφαιστείου· ἐπὶ τῆς ἄλλοτε ἀμμώδους παραλίας τῆς Σκάλας, ἔνθα ποτὲ ἐρρίφθην ἡμιθανὴς ὑπὸ τῶν κυμάτων, διήρχετο κόσμος Εὐρωπαϊκὰ ἐνδεδυμένος καὶ κυρίαι προέβαλλον ἀπὸ τὰ παράθυρα μεγάλων οἰκιῶν. Τῆς Λευκωσίας τὰ τείχη δὲν ἐφυλάττοντο πλέον ὑπὸ τῶν *Τοψήδων*, τὸ σεράϊον ἦτο ἔρημον καὶ ἡ πρὸ αὐτοῦ πλατεῖα πλήρης Χριστιανῶν πωλούντων ἠσύχως τὰ προϊόντά των. Οἱ Τοῦρκοι ἐξέπεσαν πλέον· φθίνοντες πανταχοῦ, ἀποσύρονται ἀπὸ τὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς, ἃς ἐπὶ αἰῶνας κατεβασάνισαν. Ἀλλὰ θὰ θελήσῃ ἄρά γε ὁ Θεός, ὅπως ἐπὶ τῶν τόπων τούτων ἐπιβάλωσι ἄδικον χεῖρα λαοὶ ξένοι;

Μετὰ πόσων παλμῶν τῆς καρδίας ἐπανεῖδον καὶ αὖθις τὴν Λευκωσίαν! Φεῦ! ποῦ οἱ τάφοι τῶν γονέων μου; τὰ ὀστᾶ των ἐσκορπίσθησαν εἰς τὰς πεδιάδας· ποῦ ἡ πατρικὴ μου στέγη; μάτην ἀνεζήτησα αὐτήν· ἐκεῖ ἠγείρετο οἰκία, ἀνήκουσα εἰς πλούσιον Ὀθωμανόν· ἡ δὲ ἀμυγδαλὴ, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς ὁποίας ἐξυφάνθησαν οἱ πρῶτοι ἔρωτές μου; ἐξηράνθη καὶ αὕτη καὶ ἀπεκόπη. Δὲν μένει εἰς ἐμὲ ἢ μόνη ἡ ἀνάμνησις, ἡ ὁποία θὰ ὑπάρχῃ, ἐφ' ὅσον καὶ ἐγώ. Ἀλλὰ φεύγω ἐκ τῆς χώρας ταύτης· εἶμαι γέρων, ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ ἀποθάνω ἐν τόπῳ, ὅστις ἂν καὶ ὑπῆρξεν ὁ τῆς γεννήσεώς μου, ἐν τούτοις στενάζει εἰσέτι ὑπὸ νέον ζυγόν. Τὸ σῶμά μου θέλω νὰ ταφῇ ἐπὶ ἐδάφους ἐλευθέρου· δὲν θέλω καὶ θανόντα νὰ μὲ πιέζῃ τὸ βαρὺ δουλικὸν χῶμα. Ὑπάγω ἐκεῖ, ἔνθα ἠσθάνθην τὸ πρῶτον, ὅτι ἤμην ἄνθρωπος. Ἀλλὰ μένω, ἐὰν πρόκειται νὰ θυσιάσω τὸ αἷμά μου ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος μου· καὶ γέρων θὰ μάχωμαι ἐπίσης γενναίως, ὡς ὅτε ἤμην νέος.

Τὸ πλοῖον, ὑπὸ ἐναντίων ἀνέμων ὠθούμενον, μετὰ ἕνα μόλις μῆνα ἔφθασεν εἰς Κύθηρα, ἀποτελοῦντα μέρος τῆς τότε ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν Ἑπτανήσου. Ἐνταῦθα καὶ ἀπεβιβάσθημεν, ὅπως ἀποφασίσωμεν περὶ τῆς μελλούσης ἐγκαταστάσεώς μας. Ἀλλ' ὁποία μεταβολὴ εἰς τὸν βίον ἡμῶν! Τὰ Κύθηρα ὑπὸ πεπολιτισμένην ἀρχὴν διατελοῦντα, παρεῖχον εἰς ἡμᾶς ἅπαντα τὰ θέλγητρα νέου βίου, ἀγνώστου τέως. Οἱ νικητήριοι παιᾶνες τῶν Ἑλλήνων τὰ πολεμιστήρια σαλπίσματα τῶν μαχομένων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἡρώων, ἀντήχουν ἀπὸ τῆς ἀπέναντι Πελοποννήσου ἄχρι τῶν ἀκτῶν τῶν Κυθήρων, εἰς ἃς ἄλλοτε κατὰ τὸν μῦθον ἀπεβιβάσθη ἡ Ἀφροδίτη, ἡ περικαλλὴς Κυθήρεια, ἐρχομένη ἐκ τῆς πολυστενάκτου Κύπρου. Οἱ Ἑπτανήσιοι μετεῖχον ἐπίσης τοῦ ἀγῶνος· πολλοὶ ἀπήρχοντο ἐντεῦθεν ἐθελονταί, καὶ ἄλλοι κατέφευγον ἐνταῦθα, ζητοῦντες προστασίαν.

Οὕτως ἐζῶμεν πλέον ἐν νέᾳ ἀτμοσφαίρᾳ. Καθ' ἑκάστην ἐβλέπομεν διερχόμενα τῶν Κυθήρων τὰ μικρὰ τῶν Ἑλλήνων τροπαιοῦχα πλοῖα, καὶ ἀνυπόμονοι περιεμένομεν νὰ μανθάνωμεν τὰ ἐν τῇ ἀπέναντι γῇ συμβαίνοντα. Προϊόντος τοῦ χρόνου ὁ νέος οὗτος βίος ἐπέφερε μεγάλην ἐν ἐμοὶ μεταβολήν. Ἡ Μαρία, ἥτις ἐξωραΐζετο ἀναπτυσσομένη, δὲν κατεῖχεν πλέον ὁλόκληρον τὴν καρδίαν μου. Παρὰ τὴν πρὸς αὐτὴν λατρείαν ἀνεπτύσσετο ἐν ἐμοὶ καὶ ἕτερον αἴσθημα, τὸ ὁποῖον μὲ καθίστα ἤδη ρεμβώδη καὶ μελαγχολικόν. Πολλάκις, ἐνῷ ἐν ἐκστάσει ἠτένιζον πρὸς τὸ ἀγγελικὸν πρόσωπόν της, αἴφνης τὸ ἱστίον προσπλέοντος πλοίου μὲ ἀφήρει, μὲ ἀνήρπαζεν εἰς σκέψεις ἄλλας, πληρούσας ἐξ ἴσου τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μου. Ἡ Μαρία δὲν ἦτο πλέον ἡ μόνη μου ἐρωμένη· παρ' αὐτὴν ὑπῆρχεν ἤδη καὶ ἡ πατρίς, ἧς ἡ ἰδέα μοὶ διήνοιγε νέους ὁρίζοντας καὶ ἐθέρμαινεν ἐπίσης τὴν καρδίαν μου. Ἐν μιᾷ στιγμῇ κόσμος ὁλόκληρος ἀπεκαλύφθη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Δὲν ἤμην πλέον ὁ μικρὸς ραγιᾶς, ὁ τρέμων πρὸ τῆς σκιᾶς τῶν Τούρκων· ἤμην ἤδη νεανίας, ἐθισθεὶς εἰς τὰς ταλαιπωρίας καὶ τοὺς κινδύνους, διδαχθεὶς ἐν ἐλευθέρῳ σχεδὸν ἐδάφει, ὅτι ἤμην Ἕλλην, ὅτι ὤφειλον νὰ δράμω πρὸς τοὺς ἀπέναντι μαχομένους ἀδελφούς μου.

Ἡ ἰδέα αὕτη, ἥτις ὡρίμαζεν ὀσημέραι ἐν τῇ διανοίᾳ μου, εὗρε θερμὸν ὑποστηρικτὴν καὶ τὸν Νεόφυτον, ὅστις οὐδὲν ἄλλο ἐπόθει ἢ νὰ θυσιάσῃ τὸ γεροντικὸν αὐτοῦ σῶμα ὑπὲρ τοῦ Γένους καὶ τῆς θρησκείας, εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὁποίας ἐπανῆλθεν ἤδη μετανοῶν. Ἐκεῖ, ἐσκεπτόμην, θὰ ἐκδικήσω τοὺς ἀτυχεῖς μου γονεῖς, τὰ δεινὰ τῆς πατρίδος μου· δὲν ἐφρόντιζον πλέον περὶ τῆς ζωῆς μου, ἡ δὲ ἰδέα, ὅτι οὕτως ἐκινδύνευον νὰ χωρισθῶ τῆς Μαρίας διὰ παντός, ἂν καὶ μὲ ἐτρόμαζε, δὲν ἠδύνατο ὅμως νὰ μὲ ἀποτρέψῃ τοῦ σκοποῦ μου.

Ὅτε μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τριπόλεως ἔφθασε καὶ ἡ εἴδησις περὶ τῆς πτώσεως τοῦ Ναυπλίου περὶ τὰ μέσα Δεκεμβρίου 1822, ἀπεφασίσαμεν μετὰ ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ἔτους διαμονὴν ἐν Κυθήροις ν' ἀπέλθωμεν εἰς Ναύπλιον, ἔνθα ἀσφαλίζοντες τὰς γυναῖκας, θὰ ἠδυνάμεθα, ὁ Νεόφυτος καὶ ἐγώ, νὰ προσέλθωμεν ὡς ἐθελονταὶ εἰς τὸν στρατὸν τῆς ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως. Ἤδη περιεβλήθην τὴν λευκὴν φουστανέλλαν, καὶ τὴν μέσην μου ἐκόσμησα μὲ πιστόλια καὶ μαχαίρας, καὶ εἰς τὴν κεφαλήν μου ἐπέθεσα ὑψηλὸν φέσιον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξεχύνετο χρυσῆ κόμη ἄχρι τῶν ὤμων κατερχομένη. Δάκρυα δὲ ἔρρεον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ γέροντος Νεοφύτου, περιβαλλομένου ἐπίσης τὴν ποιητικὴν τῶν Κλεφτῶν περιβολήν. Ἡ ἀδελφή μου ὡς καὶ ἡ Μαρία μετήλλαξαν ὡσαύτως τὰς ἐνδυμασίας των διὰ τῶν νησιωτικῶν, καὶ ὑπὸ τὴν ἀπέριττον ἐκείνην στολὴν ἔτι μᾶλλον ἀνεδείκνυτο τὸ ἐκπαγλὸν κάλλος των. Ἀλλ' οἱ γλυκεῖς αὐτῶν ὀφθαλμοί, ἐν τοῖς ὁποίοις παρὰ μὲν τῇ πρώτῃ διέκρινέ τις τὴν τρυφερὰν ἀδελφικὴν στοργήν, παρὰ δὲ τῇ ἑτέρᾳ τὸν ἔρωτα τὸν ἀγνότερον, ἐπλημμύρουν καθ' ἑκάστην δακρύων ἐπὶ τῇ μελλούσῃ εἰς Ναύπλιον ἀναχωρήσει ἡμῶν, ἥτις θ' ἀπέβαινεν ἴσως αἰτία νέων περιπετειῶν, καὶ μέγας κίνδυνος διὰ τὴν ζωὴν ἐμοῦ καὶ τοῦ Νεοφύτου. Ἀλλ' ἡ Μοῖρα οὕτως ἤθελεν.

Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μας ἡ μήτηρ τῆς Μαρίας παθοῦσα ἐξ ἀνιάτου νόσου, ἀπέθανε, καταλιποῦσα τὴν ἀπαρηγόρητον θυγατέρα της εἰς τὰς πατρικὰς φροντίδας τοῦ Νεοφύτου καὶ ἡμῶν. Ὅτε δὲ προαισθανθεῖσα τὸ προσεγγίσαν τέλος, ἐκάλεσεν ἡμᾶς παρὰ τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην της, — Ἡ Μαρία, τῇ εἶπον, θὰ γείνῃ σύζυγός μου καὶ ἀπὸ σήμερον τῇ δίδω τὸν ἀρραβῶνα τοῦτον ὡς σημεῖον ἀδιαρρήκτου δεσμοῦ· ἐξαγαγὼν δὲ ἐκ τοῦ κόλπου μου δακτυλίδιόν τι τοῦ πατρός μου, τὸ μόνον σωθὲν οἰκογενειακὸν κειμήλιον, ὅπερ ἐφύλαττεν ἡ μήτηρ μου, ὅπως μοὶ χρησιμεύσῃ ὡς ἀρραβών, ἔθεσα αὐτὸ εἰς τὸν δάκτυλον τῆς Μαρίας, ἥτις ἐκ τῆς ἀπελπισίας διὰ τὸν ἐπικείμενον θάνατον τῆς μητρός της καὶ ἐκ τῆς συγκινήσεως, ἣν τῇ ἐπροξένησεν ἡ αἰφνίδιος μνηστεία της, ἦτο σχεδὸν λειπόθυμος εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἀδελφῆς μου. Ὁ δὲ Νεόφυτος συγκεκινημένος, ἐξαγαγὼν τοῦ δακτύλου του παλαιὸν δακτυλίδιον, τὸ ὁποῖον ἔφερε μικρόθεν, — Ἀντὶ τοῦ πατρὸς τῆς Μαρίας, μοὶ εἶπε, θέτων μοι αὐτὸν εἰς τὸν δάκτυλόν μου, σοὶ δίδω ἐγὼ τὸν ἀρραβῶνα τοῦτον, καὶ εἴθε ὁ Θεὸς νὰ μὲ ἀξιώσῃ νὰ φιλήσω καὶ τὰ στέφανά σας.

* * *

Σκεπτικοὶ καὶ οὐχὶ ἄνευ συγκινήσεων περὶ τὰ μέσα Ἀπριλίου ἀπεβιβάσθημεν εἰς Ναύπλιον. Ρῆγος καὶ ἱερὰ συγκίνησις μὲ κατέλαβεν, ὅτε διὰ πρώτην φορὰν ἐπάτησα τὸν πόδα ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ὅπερ οἱ Γίγαντες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διὰ τοσούτων θυσιῶν ἠγωνίζοντο ν' ἀπαλλάξωσι τοῦ ἐπονειδιστοτέρου ζυγοῦ, ὃν ὑπέστη ποτέ! Καὶ τὸ Ναύπλιον, ἡ μικρὰ καὶ δι' Ἐνετικῶν τειχῶν ὠχυρωμένη πόλις μὲ τὸν ὑπεράγαν ὑψηλὸν βράχον τοῦ Παλαμηδίου καὶ τὸ Ἴτς-Καλὲ πλῆρες ὁπλοφόρων, μοὶ ἐπροξένησαν ἀπέριγραπτον ἐντύπωσιν. Ἐγώ, ὅστις ἄλλοτε, ὁσάκις ἐξηρχόμην τῆς οἰκίας μετὰ τοῦ πατρός μου, δὲν συνήντων καθ' ὁδὸν ἢ ταπεινοὺς ραγιάδες, τουρκοπρεπῶς ἐνδεδυμένους, διηρχόμην ἤδη τὰς ἀγυιὰς τοῦ Ναυπλίου, ὑπερηφάνως σείων τὸ καμπύλον καὶ μακρὸν ξίφος, τὸ ὁποῖον ἐζώσθην περὶ τὴν ὀσφύν, καὶ μετὰ θάρρους προσηγόρευον τὰ *παλληκάρια*, τὰ ὁποῖα μὲ ἐστριμμένον μύστακα συνεζήτουν θορυβωδῶς περὶ τῶν πολεμικῶν καὶ πολιτικῶν πραγμάτων τῆς ἀναγεννωμένης πατρίδος.

Ἓν καὶ πλέον ἔτος παρῆλθεν, ἀφ' ὅτου ἐμένομεν ἐν Ναυπλίῳ. Ὅτε δὲ ὁ Ἰβραΐμης, περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου τοῦ 1815, ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Πελοπόννησον, φέρων πανταχοῦ τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον, ἡ τότε Κυβέρνησις τοῦ Κουντουριώτου, μὴ ἔχουσα τὰ ἀπαιτούμενα χρήματα, μόλις ἠδυνήθη νὰ συναθροίσῃ 8,000 Στερεοελλαδίτας τὸ πλεῖστον καὶ Μακεδόνας μισθοφόρους. Εἰς τὸ σῶμα τοῦτο κατετάχθην διὰ πρώτην φορὰν καὶ ἐγὼ ἐθελοντής, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ πιστοῦ Νεοφύτου. Ἀλλ' ἡ στρατεία αὕτη, καθ' ἣν ἔλειπον οἱ Πελοποννήσιοι ὁπλαρχηγοί, κάθειρκτοι ἐν Ὕδρᾳ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὡς ἐκ τῶν τότε ἐμφυλίων σπαραγμῶν, ἀπέτυχεν οἰκτρῶς, ὡς ἦτο ἐπόμενον· ὁ ὑπὸ τὸν Σκούρτην στρατός, ἡττηθεὶς παρὰ τὴν Μεθώνην, ἀπεχώρησε καὶ διελύθη. Δὲν δύναμαι νὰ περιγράψω τὰς συγκινήσεις, ἃς ὑπέστην, κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῆς μάχης. Ἡ δειλία, ἥτις πρὸς στιγμὴν μὲ κατέλαβε, κατενικήθη μετ' ὀλίγον ὑπὸ ἀνελπίστου θάρρους, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἔκτοτε μὲ κατέλειπε. Πρὸς στιγμὴν ἐνόμισα, ὅτι θὰ ἀπέθνησκον ἐκ τοῦ φόβου, ἡτοιμάσθην δὲ νὰ ρίψω τὰ ὅπλα καὶ νὰ τραπῶ εἰς φυγήν, ἀλλ' ὅτε μετὰ μικρὰν ἀψιμαχίαν συνεπλάκημεν πρὸς τὰ στίφη τῶν Αἰγυπτίων, τοσοῦτον εἶχε σκοτισθῆ ἡ διάνοιά μου, ὥστε ὥρμων μετὰ τῶν λοιπῶν, χωρὶς νὰ γνωρίζω, τί ἔπραττον. Καὶ ἡ γενναιότης τοῦ πλησίον μου μαχομένου Νεοφύτου πάντοτε μὲ ἐνεθάρρυνεν. Ἀλλ' ὁποία ἀτυχία! Κατὰ τὴν μετὰ τὴν ἥτταν ὑποχώρησιν ὁ γενναιόψυχος Νεόφυτος καιρίως πληγωθεὶς ἔπεσεν ὁ ἀτυχής, μόλις δυνηθεὶς νὰ ψελλίσῃ: «Ἀποθνήσκω εὐχαριστημένος, διότι πίπτω πολεμῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος μου, καὶ ἀποθνήσκω χριστιανός....».

Τοῦ ἀγροῦ τὸ χῶμα τὸ ἠνθισμένον μὲ τὰ ἄγρια τοῦ ἐαρινοῦ κάμπου λουλούδια ἐκάλυψε τὸ σῶμα τοῦ γέροντος Νεοφύτου, τοῦ πιστοῦ φίλου καὶ σωτῆρος ἡμῶν, τοῦ εὐγενῶς θυσιασθέντος προὐξέαγνισμὸν ἀκουσίου ἁμαρτήματος καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἔθνους. Πικρῶς ἔκλαυσα ὁλόκληρον ἡμέραν ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ· καὶ κατὰ τὰς μετὰ ταῦτα εὐτυχεῖς τοῦ βίου μας ἡμέρας, πάντοτε μετὰ συγκινήσεως ἀνεμιμνησκόμεθα τοῦ ἀγαθοῦ προστάτου ἡμῶν Ὀσμὰν ἐφένδη, τοῦ ἥρως Νεοφύτου.

Ἔκτοτε εἰς πολλὰς μάχας ἔλαβον μέρος· τὸ θάρρος οὐδέποτε μὲ κατέλειπε. Τρὶς ἐπληγώθην σοβαρῶς, ἀλλ' ὁ θεὸς μοὶ ἐπεφύλαττε τὴν μεγίστην εὐτυχίαν νὰ ἴδω μέρος τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος ἐλεύθερον, νὰ ἀποκαταστήσω τὴν ἀδελφήν μου, νὰ ὁδηγήσω εἰς τὴν συζυγικὴν παστάδα τὴν λατρευτήν μου Μαρίαν. Εὐλογημένος ὁ θεός! εἶχον πληρωθῆ τὰ ὄνειρά μου. Ἡσυχεῖτε γονεῖς μου, καὶ σὺ καλὲ Νεόφυτε εἰς τοὺς βαθεῖς σας τάφους.

Ὅτε ὁ βασιλεὺς Ὄθων, ὁ φιλόπατρις ἐκεῖνος ἡγεμών, μετέφερε τὴν ἕδραν τοῦ νέου βασιλείου εἰς τὰς Ἀθήνας, μετῳκήσαμεν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα. Καταταχθεὶς δὲ εἰς τὴν χωροφυλακήν, ἕνεκα τῆς γενναιότητος καὶ τῆς ἐπιτηδειότητος, ἣν ἐκάστοτε ἐδείκνυον κατὰ τὴν καταδίωξιν τῶν λῃστῶν, προεβιβάσθην μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ Μοιράρχου (λοχαγοῦ) καὶ ἐνωρίς, ὅπως ἡσυχάσω ἐκ τῶν κόπων, ἀπεστρατεύθην, φέρων ὡς βραβεῖον τῶν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ὑπηρεσιῶν μου *τὰ ἀριστεῖα τοῦ ἀγῶνος*.

Ποσάκις ἔκτοτε ἀνεμνήσθημεν τῶν χρόνων τοῦ παρελθόντος! Καθήμενοι παρὰ τὴν σπινθηρίζουσαν ἑστίαν κατὰ τὰς μακρὰς τοῦ χειμῶνος νύκτας, ἐγὼ καὶ ἡ ἀγαπημένη σύζυγός μου, διηγούμεθα εἰς τὰ περικυκλοῦντα ἡμᾶς τέκνα τοὺς κινδύνους, οὓς διετρέξαμεν, τὰς ταλαιπωρίας καὶ περιπετείας, καὶ τοὺς ἀγῶνας, οἵτινες ἐχρειάσθησαν, ὅπως παρασκευασθῇ ἡ ἐλευθερία τῆς μικρᾶς ταύτης γωνίας τῆς ὅλης Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἤδη ἐπῆλθε τοῦ βίου ἡμῶν ὁ χειμών. Ἡ Μαρία, ἡ τρυφερὰ τῶν παιδικῶν μου χρόνων ἐρωμένη, ἡ πιστὴ σύντροφος τοῦ βίου μου, μάμμη πλέον σεβαστή, πρὸ μικροῦ μὲ ἀφῆκε, πτερυγίσασα πρὸς τοὺς οὐρανούς, ἔνθα μὲ ἀναμένει· ἡ κεφαλή μου ἐλευκάνθη, ὡς κατὰ τὸν χειμῶνα, αἱ ὑψηλαὶ καὶ φαλακραὶ κορυφαὶ τῶν ὀρέων τῆς περιποθήτου πατρίδος μου, ἣν δὲν θὰ ἴδω πλέον. Αἱ χεῖρές μου τρέμουσι καὶ οἱ πόδες μου κλονίζονται ἀνὰ πᾶν μου βῆμα· μόνον ἡ μνήμη μου διατηρεῖται ὑγιής, ὅπως ἐνθυμῶμαι τὸ πα-

ρελθὸν καὶ ζῶ ἐν αὐτῷ. Μετ'ὀλίγον καὶ ἐγὼ θὰ ἐγκαταλείψω τὸν κόσμον τοῦτον, ὅπως ἀπέλθω πρὸς συνάντησιν τῶν γονέων μου καὶ τῆς Μαρίας. Φεύγω ἐκ τοῦ προσκαίρου τούτου κόσμου εὐχαριστημένος, διότι ἐξεπλήρωσα τὸ καθῆκόν μου, διότι ὁ Θεὸς μὲ ἠξίωσε νὰ γευθῶ καὶ στιγμῶν ὑπερτάτης εὐτυχίας.

Δι' ἓν δὲ καὶ μόνον λυποῦμαι, διότι δὲν θὰ ἴδω τὴν Ἑλλάδα, ὡς ἐπεθύμουν καὶ ὡς ἔπρεπε, μέγα καὶ ἰσχυρὸν Κράτος, ὡς εἶνε καὶ ἔθνος, καὶ Πολιτείαν σεβαστὴν καὶ εὐνομουμένην· διότι δὲν θὰ ἴδω τὴν Κύπρον ἐλευθέραν ἀναπαυομένην μετὰ τόσων αἰώνων μαρτύρια, εἰς τοὺς κόλπους μητρὸς φιλοστόργου.

Εἰς τοὺς νέους ἀπόκειται ἡ μεγάλη τιμὴ νὰ συμπληρώσωσι τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον διὰ τοσούτων καὶ τηλικούτων θυσιῶν ἀρξάμενον ἔμεινεν ἡμιτελές. Εἰς τοὺς νέους ἀπομένει ἡ ὑπερτάτη εὐτυχία ν' ἀξιωθῶσι νὰ ἴδωσιν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἡμεῖς δὲν ἠδυνήθημεν.

Λέγεται, ὅτι οἱ πρὸ τοῦ χείλους τοῦ τάφου δύνανται νὰ προβλέψωσι τὰ μέλλοντα. Δὲν γνωρίζω, ὁποία ἐνδόμυχος πεποίθησις μοι λέγει, ὁποία μυστηριώδης φωνὴ μοὶ κράζει, ὅτι αἱ ἀρχαὶ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος θὰ δοξασθῶσιν, ὡς ὁ παρών, στεφομένου τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, τοῦ εὐγενεστέρου τῆς ἱστορίας. Τότε καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ὑπὲρ πατρίδος πολυτρόπως ἐργασθέντων καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας θὰ σκιρτήσωσιν εἰς τοὺς τάφους αὐτῶν, καὶ αἱ ψυχαὶ ἡμῶν θὰ εὐφρανθῶσιν, ὁπότε φωνὴ μεγάλη θὰ ἀκουσθῇ λέγουσα ἀπὸ στόματος Κυρίου: «Νῦν ἐδοξάσθη ὁ Κόσμος».

ΤΕΛΟΣ

Γ. Φραγκογιάνης

Ο ΑΠΙΣΤΟΣ

Α'.

Εἰς τὴν κορφὴ τοῦ Αἴνου, ἀπὸ τὴ Δύσι,
Ταῖς ὕστεραίς του ἔρριξεν ἀχτῖνες
Τὸ ἄστρο τῆς ἡμέρας, βουρκωμένο
Ἀπὸ τὴ λύπη. Τὸ θολό του βλέμμα
Ἤτανε σὰν ἐκεῖνου ὁποῦ πεθαίνει...
Τῆς νύχτας τὸ μαγνάδι ἀγάλι—γάλι
Ἐσκέπασε τὴ Φύσι... μὰ κανένα
Ἐανθὸ δὲν τὸ ἐστόλιζε ἀστέρι.
Πυκνὰ—πυκνὰ τὰ σύγνεφα καὶ μαῦρα
Τὸν οὐρανὸ ἐπλακώνανε. Δὲν ἦταν
Νύχτα καλοκαιριοῦ ἀστροσπαρμένη...
Εὔμορφαις φοβισμένο ὁλόγυρά τους
Παρθέναις δὲν ἐρρίχνανε τὸ βλέμμα
Ἀνήσυχο, προσμένοντας τὸ φίλο,
Ποῦ ἡ καρδιὰ ἐπόθαε καὶ ὁ νοῦς τους...
Ἤτανε δικαιοσύνη ἄγρια νύχτα!
Ἐλύσσαε ὁ ἀγέρας νὰ χαλάσῃ
Γυρεύοντας τὸν κόσμο... Φόβος! Τρόμος!
Ὀλόπηχτο σκοτάδι!... Τὸ ἀηδόνι
Δὲν ἀκουότουν... Ἡ γλυκειὰ φωνή του
Τοῦ ἔρωτα δὲν ἔψαλλε τὰ πάθια!
Ἡ θάλασσα 'ς τὸ ἔρμο περιγιάλι
Ἐβόγγαε, σὰν χίλια λυσσιασμένα
Θεριά... καὶ φοβερώτατη ἁρμονία
Τ' ἀγρια ἀστραπόβροντα μ' ἐκείνη
Ἐκάνανε... κ' ἐτρέμανε οἱ βράχοι
Σ' τοὐρανοῦ ταῖς βρονταῖς ἀντιβροντῶντας!...
Ἀπαίσια ἐχύνανε τριγύρου
Ἡ ἀστραπαῖς τὴ λάμψι τους καὶ μαῦρα
Φαντάσματα ἐχορεύανε σ' ἐκείνη
Τὴ μουσικὴ τοῦ Ἅδη... Τὰ τσακάλια
Ἐρυάζονταν κ' ἐσκούζανε τὰ ὄρνια...
Ἔκλεψε ἀπὸ τὸ φόβο του ὁ κόσμος
Κ' ἔλεεν ἡ 'στερνή του ἤρθεν ὥρα!..

Μὲς 'ς τ' ἄγριο σκοτάδι ἕνας μονάχος
Ἀργὰ—ἀργὰ ἐπήγαινε... Σὰν νάταν
Φάντασμα ἀπὸ τὸν τάφο του φευγάτο.
Ἐγύριζε 'ς ταῖς ράχες... Τυλιγμένος
Μὲ μαῦρο ἐπανωφόρι, τοῦ χειμῶνα
Ἀψήφαε τὴν ἄγρια ἐκείνη λύσσα...
Σὲ μιὰ ἐλιὰ ἀκούμβησε... Ἐμπρός του
Κατάμαυρο ἐραινόνταν τοῦ ἅι Γιώργι
Τὸ Κάστρο, ποῦ μιὰ 'μέρα ἡ τυραννία
Ἔχτισε 'ς τὸ νησί, πῶχει τὸν Αἶνο,
Καὶ ἄφησεν ὁπίσω της γιὰ μαύρη
Ἐνθύμησι!... Σ' ἐκεῖνο ἱστορία
Ἀπαίσια διαβάζεται!.. Ἐκεῖθε
Εἰς ὅλο τὸ νησὶ τοῦ Βενετσιάνου
Βαρὺ—βαρὺ τὸ χέρι ἐξαπλονόταν
Κ' ἔπνιγε κάθε αἴσθημα γενναῖο...
Ἔστησε τὴ σημαία του 'ς ἐκεῖνο
Τοῦ Τάμεσι μιὰ 'μέρα τὸ θερίο
Δείχνοντας τὰ ἀπαίσιά του νύχια
Εἰς ὅσους νὰ σηκώσουνε κεφάλι
Ἠθέλανε... Μὰ τώρα γκρεμισμένο
Δείχνει τί τέλος πάντα περιμένει
Τοῦ τυράννου τὰ ἔργα..

Εἰς τὴ ρίζα
Τοῦ δένδρου ἀκουμβισμένος, ἀπ' τὰ στήθια
Βαρειὰ—βαρειὰ ἀναστέναζεν ἐκεῖνος...
Τὰ 'μάτιά του ἐχύνανε ποτάμι
Τὰ δάκρυα... Τὰ λόγιά του ἀπ' τὸ στόμα
Ἐβγαίνανε πικρὰ καὶ ἡ φωνή του
Ἔδειχνε καὶ μετάνοια καὶ λύσσα
Καὶ ἔρωτα καὶ φρίκη, ὅλα ἀντάμα.
Ἡ Φύσι τότε ἡσύχασε, ν' ἀκούσῃ
Θέλοντας τὰ πικρὰ ἐκεῖνα λόγια,
Κ' ἐπῆρεν ὁ ἀγέρας ἄλλο δρόμο...

«Σύγνεφα, εἶπε, πυκνωθῆτε ἀκόμα!
Τὸν οὐρανὸ πλακώσετε! Τὸν κόσμο
Συντρίψετε! Σκορπίσετε τὴ γῆ μας
Ἀπὸ ἄπειρο, σὰν ἄμμο καμωμένη!
Τὸ χάος μνῆμα ἂς γένῃ, τὸ μεγάλο
Λείψανο νὰ δεχθῇ τῆς Φύσης ὅλης!...
Οἱ ἄνεμοι ἂς λυσσιάξουνε... Σ' τὰ στήθια
Ἔχω ἄλλη καταιγίδα, ποῦ 'ς ἐκείνη
Ἐμπρὸς εἶναι παιγνίδι αὐτὴ ποῦ τώρα
Ἐδῶ λυσσάει... Μῶφαγεν ἡ λύπη
Ὅλα τὰ σπλάχνα... καὶ γυρνάω 'ς τὸν κόσμο
Σὰν φάντασμα, ποῦ ἔρμο τριγυρνάει
Σ' τοὺς τάφους τὰ μεσάνυχτα... Καὶ ὅμως
Πόσαις γλυκειαῖς ἐλπίδες μιὰν ἡμέρα
Τὸν ὕπνο μου ἐνανούριζαν!... καὶ πόσαις
Φοραῖς τὴ νύχτα ἔφεραν κ' ἐμένα
Σ' ἀληθινὴ Παράδεισο τῆς νειότης
Τὰ ὄνειρα!... Μὰ ἐσύντριψα, ὠιμένα!
Τὴν εὐτυχία ἐκείνη ἐγὼ μονάχος!
Καὶ τώρα μὲ τὰ βάσανα τοῦ Ἅδη
Πληρόνω τὸ ἔγκλημά μου... Εἶναι δίκηο...»

Β'.

Ποιὸς ἦταν;... Ἕνας ἄγνωστος, ποῦ λύπη
Βαθειὰ τὸν ἐβασάνιζε... Κ' ἐκεῖνος
Ἄλλη φορὰ ἐχαιρότουν, σὰν τοὺς ἄλλους.
Ἔβλεπε τὴ ζωὴ ὅλη στρωμένη
Μὲ ρόδα, καὶ τριγύρου νὰ γελᾷ
Τὴ Φύσι, σὰν τὴ μάνα ποῦ ὅλη ἀγάπη
Τ' ἀκριβό της παιδὶ βλέπει νὰ τρέχῃ
Ὅλο ζωὴ καὶ χαρὰ ἀπάνου—κάτου.
Εὔμορφη καὶ δροσάτη, σὰν τ' ἀέρι
Τῆς ἀνοιξῆς, παρθένα ξανθομάλλα,
Μὲ 'μάτια σὰν ἀστέρια καὶ μὲ στόμα
Τριαντάφυλλο, μὲ ἀνάστημα σὰν κρίνο,
Μὲ πέρδικας ποδάρι, λαιμὸ κύκνου,
Καὶ μὲ ἀγγέλου χάρι, ποῦ ταῖς πίκραις
Δὲν ἔνοιωσε τοῦ κόσμου κ' εἶναι ἀθῶος...
Μοσχιᾶς μπουμποῦκι... τὴν καρδιά του ἐπῆρε
Καὶ τῶδωσε ἐκείνη τὴ 'δική της...
Μὲ μία ἀγαπηθήκανε καὶ οἱ δύο
Ἀγάπη... εἰς τὸν ἔνανε ὁ ἄλλος
Ὅλον τὸν κόσμο ἔβλεπε... Φροντίδα
Εἴχανε καὶ οἱ δύο, μία μονάχη·
Τοῦ γάμου τὰ στεφάνια νὰ ἰδοῦνε
Τὴν τόση τους ἀγάπη νὰ σφραγίσουν...
Ἔφθασεν εἰς τὸ ὕστερο ἡ ὥρα,
Ποῦ τόσο ἐπιθυμοῦσανε... Τοῦ γάμου
Ἕτοιμαις νὰ ἀνάψουνε ἡ λαμπάδες
Ἤτανε... καὶ κομμένα ἦτανε τὰ ἄνθια,
Πῶμελλε νὰ στολίσουνε τὴ νύφη...
Μὰ ἐξάφνα ἡ γῆ ἀπὸ τὰ θεμέλια
Ἐσείσθηκε· ἐβούηξε τὸ κῦμα..
Κι' ὅλος ἐξκλαφιάσθηκεν ὁ κόσμος!...
Ἅρπαξε ἡ Ἀλλάδα τ' ἅρματά της,
Ποῦ ἦτανε θαμμένα τόσα χρόνια,
Ἀησμονημένα 'ς τὸ βαθὺ σκοτάδι
Τῆς σκλαβιᾶς, ποῦ τῆς ἔτρωγε τὰ σπλάχνα.
Ἀστράψανε 'ς τὸν ἥλιο τιμημένα
Πάλε σκαβιά... Σ' τὰ κορφοβούνια ἀπάνω
Ἐβρόντησαν τὰ κλέφτικα τουφέκια.
Τὸ αἷμα ἐκοκκίνησε τοὺς κάμπους,
Τὰ βουνὰ καὶ τῆς θάλασσας τὸ κῦμα!...
Τρέμοντας ἐκλεισθήκανε 'ς τὰ κάστρα
Οἱ Τοῦρκοι... καὶ τὸ φέσι του ὁ Σουλτάνος
Ἔπιασε μὴν τοῦ πέσῃ ἀπ' τὸ κεφάλι...
Τότε καιρὸς δὲν ἤτανε γιὰ γάμους!...

«Τοὺς γάμους ἂς ἀφήσωμεν, ἡ κόρη
Τοῦ εἶπεν... ἡ πατρίδα μας σὲ κράζει.
Τὸ αἷμά σου χρωσᾷς καὶ τὴ ζωή σου
Σ' ἐκείνην... Ἐνδοξότερο στεφάνι,
Βαμμένο μὲ τοῦ τύραννου τὸ αἷμα,
Τρέξε κ' ἐσὺ 'ς τοὺς κάμπους νὰ φορέσῃς.
Σήμερα εἰς τὰ χέρια σου ἡ λαμπάδες
Τοῦ γάμου δὲν ἁρμόζουν!.. Ἅρπαξε ἕνα
Σπαθὶ καὶ 'ς τῆς Πατρίδας τὸν ἀγῶνα
Τρέξε... Ἐκεῖ κ' ἐτέναινε προσμένει
Ἀθάνατη ἡ δόξα... Κάθε ὥρα,
Ὁποῦ περνάει, εἶναι ἀτιμία...
Ἀ, καὶ γιατί, ἀγάπη μου, μαζῆ σου
Δὲν ἠμπορῶ νὰ ἔρθω; Ταῖς πληγαῖς σου
Θ' ἀλλαζα... Θὰ ἐσφόγγιζα 'ς τὴ μάχη
Τὸν ἱδρωτά σου.. κ' ἕνα φυλλαράκι
Θἆχα κ' ἐγὼ ἀπ' τῆς δάφναις σου... Μὰ ὄχι·
Ἀδύνατη μὲ ἔκαμε ἡ φύσι,
Καὶ δὲν 'μπορῶ 'ς τὸν κίνδυνο ὅταν θᾶσαι
Νὰ εἶμαι 'ς τὸ πλευρό σου.. Εἰς τὸ σπίτι,
Θὰ δέωμαι γιὰ σέ... θὰ σὲ πρόσμένω».

Τὴν ἄκουσεν ὁ νέος. Εἰς τὴ μάχη
Ἔτρεξε.. Ἀνδραγάθησε... Ἡ φήμη
Μὲ ἔπαινο καὶ δόξα τ' ὄνομά του
Σ' τὸν κόσμο ἐδιαλάλησε... Ἡ κόρη
Τ' ἄκουε κ' ἐχαιρότουνε ἡ καρδιά της...

["Επεται τὸ τέλος] Π. Πανας

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΟΥΣΙΝ

(Σημειώσεις πετῶντες καλάμῳ)

Γ'.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ

[Ὀλίγη ἱστορία.—Ἡ μουσικὴ σχολὴ τοῦ κ. Λαμπελέτ.—Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ ὁ κλῆρος.—Ἡ μελοδραματικὴ σχολή.—Ὁ κ. Ξύνδας.—Ὁ κ. Λαμπελὲτ ἱδρυτὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ μελοδραματικοῦ θιάσου.—Ὁ ὑποψήφιος. Τριάκοντα ὀκτὼ παραστάσεις.—Ὅπου ἀναφαίνεται ὁ κ. Καραγιάννης ἀναπληρῶν τὴν ἔλλειψιν ὑψηλῶν ὑποστηρίξεων.—Περιοδεία καὶ χάλια.—Ἀποσύνθεσις.]

Πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἑβδομάδων, πυκνὸν τὸ Ἀθηναϊκὸν κοινὸν συνέρρεεν εἰς τὸ θέατρον Ὀρφανίδου, ὅπου ὁ Ἑλληνικὸς Μελοδραματικὸς θίασος, διεμελισμένος, ἐλλιπής, διεθνής, μᾶλλον Ἰταλικὸς ἢ Ἑλληνικός, ἔδιδε τὰς τελευταίας αὐτοῦ παραστάσεις. Ὁ θίασος ἐλειποψύχει, τὸ τέλος προεμηνύετο. Πράγματι μετ' ὀλίγας παραστάσεις, ὀφειλομένας καὶ αὐτὰς εἰς τὴν εὐγενῆ ἐπιμονὴν καὶ ἐγκαρτέρησιν τῶν ὀκτὼ μελῶν του, ὁ ὑπὸ τόσους αἰσίους οἰωνοὺς ἱδρυθεὶς θίασος οὗτος, εἰς ὃν μετ' ἐλπίδων προσέβλεψεν ὁ Ἑλληνισμὸς ὁλόκληρος, καὶ εἰς τὰς παραστάσεις τοῦ ὁποίου προσέτρεξαν οἱ Ἕλληνες τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, διελύθη, ἀφίνων ὀπίσω του, χρέη καὶ συναλλάγματα εἰς τὸν διευθυντήν του, τὴν ἀπογοήτευσιν εἰς τὰ τελευταῖα του μέλη, καὶ εἰς τὸ κοινὸν τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐπὶ πολὺ ἀκόμη θὰ λυμαίνονται τὴν Ἑλληνικὴν σκηνὴν τὰ καλλιτεχνικὰ ναυάγια τῆς Δύσεως, τὰ ὁποῖα ἂν ἔχουν ὀλιγωτέραν τῶν ἀοιδῶν ἡμῶν συνείδησιν, πολὺ ὀλιγώτερα ἐκείνων προσόντα, ἔχουν ὅμως ἐφόδιον ἱκανόν, τὸ ἐμπορικόν των πνεῦμα καὶ ἀδελφικὴν ὄντως σύμπνοιαν.

* * *

Εἰς ὄχι πολὺ ἀφ' ἡμῶν ἀπομεμακρυσμένην ἐποχήν, ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ 1880 περίπου ἡ μουσικὴ κίνησις ἦτο λίαν περιωρισμένη. Δύω ἢ τρεῖς συναυλίαι εἰς τὸ Ὠδεῖον ἢ τὸ χειμερινὸν θέατρον, ὑπὸ πλανήτων Εὐρωπαίων καλλιτεχνῶν, αἱ δύω συναυλίαι τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τοῦ Ὠδείου—συναυλίαι φθισικαὶ καθ' ἃς μαθηταὶ ἀγνοοῦντες ἀκόμη τὸ ἀλφάβητον τῆς μουσικῆς ἔψαλλον θριαμβευτικῶς κλασικὰ τῆς μουσικῆς κείμενα, χειροκροτούμενοι στερεωτύπως ὑπὸ τοῦ ἀκροατηρίου, ἀποτελουμένου ἀποκλειστικῶς ἀπὸ συγγενῶν των, καὶ προσκαλούμενοι τακτικὰ ἐπὶ τῆς σκηνῆς διὰ νὰ λάβουν ἀνθοδέσμας περιστερὰς καὶ ὅ,τι ἄλλο ἐθεώρει κατάλληλον ἔπαθλον διὰ τὸ τάλαντόν των, ὁ φιλόστοργος θαυμασμὸς τῶν συγγενῶν καὶ φίλων—καὶ οὐδὲν πλέον.

Εἰς τὴν πόλιν οὐδὲ ἓν ἆσμα ἠκούετο· ἀστυνομικαὶ διατάξεις δρακόντειοι, ὑπὸ δύω κατὰ σειρὰν διευθυντῶν τῆς ἀστυνομίας ἐκδοθεῖσαι, ἀπηγόρευσαν ἀπολύτως τὰ ἄσματα καὶ αἱ συνοικίαι τῆς πόλεως, ἰδίως ἡ φιλόμουσος Νεάπολις, ἡ παράγουσα πρὸ πάντων νεάνιδας καὶ *καταδόρους*, ὑφίστατο καθ' ἑκάστην ἑσπέραν ἀγρίαν ἐπιδρομὴν κλητήρων οἵτινες ἀπῆγον εἰς τὰ κρατητήρια κιθάρας καὶ μανδολῖνα θριαμβευτικῶς καὶ ὁμίλους νέων, ὧν τὸ μόνον ἔγκλημα ἦτο ὅτι ὅπως οἱ κώνωπες οἱ ψύλλοι οἱ κόρεις καὶ ἄλλα καλοκαιρινὰ ζωύφια μὴ ὑπαγόμενα εἰς ἀστυνομικὴν διάταξιν, δὲν ἄφιναν καὶ αὐτοὶ τοὺς κατοικοῦντας πλησίον ὡραίας Ἰουλιέττας μοδιστρούλας, νὰ κοιμηθῶσι. Ἐννοεῖται ὅτι οἱ *καταδόροι* ἦτο τὸ ἀκινδυνότερον εἶδος τῶν κακούργων καὶ διὰ καταδιώξεις του ἐνηργεῖτο μετὰ [illegible] ζήλου. Ἐνωρὶς ἐνωρὶς λοιπὸν ἀπὸ τῆς δεκάτης ὥρας τῆς νυκτός, ἡ πόλις ἐβυθίζετο εἰς ἄκραν σιγήν, διακοπτομένην μόνον κάπου κάπου ἀπὸ ξεκούρδιστον κλειδοκύμβαλον, πάλλον ὑπὸ τοὺς δακτύλους νεαρᾶς δεσποινίδος, ἢ παράχορδον ὀργανέτον ἐπαναλαμβάνον εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Ὀμονοίας τὸ Miserere τοῦ Τραβατόρε καὶ τὴν Σάνταν Λουτσίαν ἀνάμικτον μὲ τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν ὕμνον καὶ τὸν Τσάμικον.

Ἡ κατάστασις αὕτη παρετάθη ἐπί τινα ἔτη ἀκόμη. Αἴφνης πρώϊαν τινὰ αἱ ἐφημερίδες ἀνήγγειλαν τὴν ἵδρυσιν σχολῆς Μουσικῆς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν νεωστὶ ἐξ Ἰταλίας ἀφικομένου διδασκάλου τοῦ κ. Ναπολέοντος Λαμπελέτ. Οἱ Νεαπολῖται *καταδόροι*, ἄλλοι νέοι καλοὶ καὶ ἀνεπτυγμένοι, παλαιοὶ μαθηταὶ τοῦ Ὠδείου—ἀποχωρήσαντες αὐτοῦ, ἀφ' ὅτου διδάσκαλοι ἀνίκανοι καὶ διεύθυνσις χλιαρὰ ἐπετάχυνε τὴν παρακμήν του—καὶ νεαροὶ ἐργατικοί, προσέτρεξαν ἁθρόοι καὶ ἡ νέα σχολὴ ἅμα τῇ ἐνάρξει τῶν ἑσπερινῶν της μαθημάτων ἠρίθμει ἑκατὸν πεντήκοντα καὶ πλέον μαθητάς. Ἐκ τούτων ἡ Ἑλληνικὴ ἀμέλεια ἀφῄρει εἰς τὰ κατόπιν μαθήματα καθ' ἑκάστην καὶ ἀρκετοὺς οὕτως ὥστε τριάκοντα μόνον ἀπέμειναν τακτικοὶ μαθηταί. Ὁ κ. Λαμπελὲτ δὲν ἀπεθαρρύνθη· οἱ τριάκοντα ἐκεῖνοι νέοι ἐξεγυμνάσθησαν μετὰ ζήλου καὶ ἐπιμονῆς ἥτις ἐστέφθη ἄλλως ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας. Μετὰ ἑνὸς περίπου ἔτους σπουδάς, καθ' ἃς ὁ διευθύνων τὴν σχολὴν ἐπέδειξεν ὑπομονὴν ἀνωτέραν τοῦ Ἰώβ, ὁ χορὸς κατηρτίσθη τελείως πλέον, περιλαμβάνων μεταξὺ ἄλλων αὐτοῦ μελῶν καὶ τοὺς κατόπιν διακριθέντας *σολίστας* τὸν Ἀποστόλου, τοὺς ἀδελφοὺς Λαλαούνη, τὸν Ἰωαννίδην καὶ ἄλλους.

Κατ' ἀρχὰς ἡ σχολὴ αὕτη ἦτο τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, τοῦ διευθύνοντος αὐτὴν σκοποῦντος νὰ εἰσαγάγῃ τὴν εὐρωπαϊκὴν τετραφωνίαν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικήν. Οὐδεμία ὅμως ἐκκλησία ἤνοιξε τὰς πύλας της εἰς τοὺς *καταδόρους* οἱ ὁποῖοι ὑπὸ τοῦ πονηροῦ πνεύματος τῆς ἁμαρτίας ἀγόμενοι, ἐφιλοδόξησαν νὰ διαφθείρωσι τὴν ἐπισημότητα τῆς ἐκκλησίας, καὶ ὁ χορὸς τῆς σχολῆς ὁ ὁποῖος εἶχεν ἐκγυμνασθῆ θαυμασίως εἰς τὰς ὡραίας τῆς Μ. ἑβδομάδος λειτουργίας δὲν εὗρε τὸ πρῶτον ἔτος ἐκκλησίαν νὰ ψάλῃ. Τὸ αὐτὸ καὶ χειρότερον ἠκολούθησε καὶ τὸ ἑπόμενον ἔτος. Οἱ φράγκοι καταδόροι ἀπεδιώχθησαν κακὴν κακῶς ἀπὸ τὴν Χρυσοσπηλαιώτισσαν, ἐξυλοκοπήθησαν εἰς τὸν ἅγιον Λουκᾶν, ἐγκατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ ἱερέως εἰς τὸ Φάληρον καὶ τέλος ἠναγκάσθησαν νὰ παραιτήσωσι τὸν φιλόθρησκον πράγματι σκοπόν των, ὅτε τρεῖς ἱεράρχαι καὶ σμῆνος ἱερέων καὶ ψαλτῶν μεταβάντες παρὰ τῷ Σ. Μητροπολίτῃ Ἀθηνῶν καὶ παραστήσαντες τὸ φρικῶδες καὶ ἀντιχριστιανικὸν ἔργον χοροῦ ὁ ὁποῖος ἠθουλήθη ν' ἀνυψώσῃ τὴν μουσικὴν τῆς ἐκκλησίας εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῇ θέσιν, ἐπέτυχε τὴν ἔκδοσιν ἀφορισμοῦ* κατὰ τῶν ἀντιχρίστων οἵτινες ἀπετέλουν τὸν χορὸν καὶ ἰδίως κατὰ τοῦ διευθυντοῦ αὐτῶν κ. Λαμπελέτ. Ἐννοεῖται ὅτι διευθυντὴς καὶ ἀοιδοὶ κατενόησαν ὅτι ἄσκοπον θὰ ἦτο νὰ ἐξακολουθήσωσι καὶ μετεσχημάτισαν τὴν σχολὴν εἰς εὐρωπαϊκήν.

Ὁ χορὸς ἔδωκεν ἔκτοτε πολλὰς συναυλίας καὶ ἐπὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη αὐτὸς συνεκέντρου τὴν μουσικὴν ζωὴν καὶ κίνησιν τῶν Ἀθηνῶν. Τὰς ἀπόκρεω καὶ τὸ νέον ἔτος ὑπὸ τὰ ἀνάκτορα ψάλλων μονῳδίας, τὸ θέρος λαμβάνον μέρος εἰς τὰς ἐνετικὰς ἑορτὰς τοῦ Φαλήρου μὲ τὰς ἀλησμονήτους ἐκείνας βαρκαρόλας, ἕτοιμος πανταχοῦ εἰς ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις νὰ παράσχῃ τὴν συνδρομήν του, παλαίων εἰς ἀντιδράσεις καὶ φθόνους διετηρήθη ὡς μοναδικὸν παράδειγμα ἀδελφικῆς συμπνοίας καὶ ἁπλῆς ἀλλ' ἐπιστημονικῆς διευθύνσεως.

Ἀλλ' αἱ συναυλίαι καὶ αἱ ἑορταὶ δὲν ἦσαν ἱκαναὶ πλέον νὰ συγκρατήσουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ ἐπὶ τῆς σχολῆς καὶ ἐπεβάλλετο αὐτῇ νὰ ἐπιχειρήσῃ κάτι μεγαλήτερον.

Τότε ἔφθασεν εἰς Ἀθήνας σκοπῶν ν' ἀναλάβῃ διδασκαλίαν κλειδοκυμβάλου ὁ γηραιὸς Κερκυραῖος μουσουργὸς κ. Σ. Ξύνδας, γνωστὸς καθ' ὅλην τὴν Ἑπτάνησον διὰ τὰς ὡραίας αὐτοῦ μουσικὰς συνθέσεις, αἵτινες ἀπολαύουσιν ἐκεῖ πολλῆς δημοτικότητος, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ *Ὑποψηφίου Βουλευτοῦ*, τριπράκτου κωμικοῦ μελοδράματος, ὅπερ εἶνε τὸ πρῶτον ἑλληνικὸν μελόδραμα.

Ὁ κ. Ξύνδας μαθὼν τὴν ὕπαρξιν τῆς μουσικῆς σχολῆς τοῦ κ. Λαμπελὲτ καὶ μετ' ἐνδιαφέροντος παρακολουθήσας τὰς ἐργασίας αὐτῆς, ἐσκέφθη νὰ τῇ ἀναθέσῃ τὴν παράστασιν τοῦ *Ὑποψηφίου* του ἐν Ἀθήναις ὅπου ἀκόμη δὲν εἶχε διδαχθῆ τὸ μελόδραμα τοῦτο.

Ὁ θίασος κατηρτίσθη ὅσον ἠδύνατο καλλίτερον. Τοῦ ὀξυφώνου τὸ μέρος ἀνέλαβεν ὁ κ. Ι. Ἀποστόλου, κάτοχος φωνῆς γλυκείας ἀλλ' ἀδυνάτου, πολὺ ὅμως ἐλαστικῆς καὶ οὐχὶ ἐντελῶς κατηρτισμένος ἐν τῇ μουσικῇ· βαρύτονος ὁ κ. Λαλαούνης μὲ τὰ αὐτὰ περίπου προσόντα καὶ βαθύφωνος ὁ κ. Στρουμπούλης· ὁ κάτοχος πλειοτέρων μουσικῶν γνώσεων. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἔλειπον πρόσωπα καὶ ἰδίως γυναικεῖα.

Τότε προσεκλήθη νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸν θίασον ὁ Ἰταλὸς κωμικὸς βαρύτονος κ. Λάνδης καὶ ἡ σύζυγός του κ. Λάνδη—Βοταρέλλη, ὑψίφωνος. Ἡ κ. Λάνδη ἦτο ἄλλοτε ἀοιδὸς ἥτις ἀφῆκεν ἐποχὴν ἐν Κερκύρᾳ ὅπου ἔψαλε τὸ πρῶτον, διερμηνεύουσα τὸ μέρος τῆς ὑψιφώνου εἰς τοὺς *Πουριτανοὺς*, ἐπὶ τεσσαράκοντα κατὰ συνέχειαν ἑσπέρας. Ἤδη δὲ ἂν καὶ ἡ φωνή της εἶχεν ἀλλοιωθῆ ἐπαισθητῶς, ἦτο ὅμως πάντοτε ἀοιδὸς ἱκανὴ διὰ τὸ μέρος τῆς Χριστίνης εἰς τὸν Ὑποψήφιον.

* Σημ. «Δ. Ἑβδομάδος». Δικαιότατον καθ' ἡμᾶς!

Ὀλίγαι κορίσται Ἰταλίδες καὶ οἱ ἀοιδοὶ τῆς σχολῆς ἀπετέλεσαν τὸν χορόν.

*
* *

Μετὰ τετράμηνον ἐκγύμνασιν ἡ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Λαμπελὲτ μελοδραματικὴ σχολὴ ἀνέβιβασε τὸν *Ὑποψήφιον* περὶ τὰ μέσα Μαρτίου 1886.

Ἡ πρώτη παράστασις τοῦ ἑλληνικοῦ μελοδράματος ὑπῆρξέ τι πλέον θριάμβου διά τε τοὺς διερμηνεῖς καὶ τὸν μουσουργόν. Τὸ παλαιὸν χειμερινὸν θέατρον τοῦ Μπούκουρα, ἔστενεν ὑπὸ τὸ βάρος χιλίων πεντακοσίων καὶ πλέον θεατῶν, οἵτινες ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ μελοδράματος ἐξεχύθησαν εἰς παταγώδη χειροκροτήματα καὶ ζητωκραυγάς. Εἰς ἕκαστον ἆσμα ὁ γηραιὸς μουσουργὸς προσεκαλεῖτο ἀπὸ σκηνῆς, τὴν ἑσπέραν δ' ἐκείνην τόσα μέρη ἐπανελήφθησαν, ὥστε ὁ *Ὑποψήφιος* ἐξετελέσθη δὶς σχεδόν. Εἰς τὸ τέλος τοῦ μελοδράματος ἀνθοδέσμαι καὶ στέφανοι προσεφέρθησαν εἴς τε τὸν κ. Ξύνδαν καὶ τὸν διευθυντὴν τῆς ὀρχήστρας κ. Λαμπελέτ, ἐν γένει δὲ ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἐκείνης ἐθεωρήθη πλέον ἐξησφαλισμένη ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἀρτισυστάτου μελοδραματικοῦ θιάσου.

Ὁ *Ὑποψήφιος* ἐψάλη κατὰ συνέχειαν ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἐκείνης εἰκοσι ὀκτὼ φοράς, καθ' ἃς ἀπέφερεν εἰσπράξεις ἐν ὅλῳ ὑπὲρ τὰς 38 χιλιάδας φράγκων, ὅπερ δὲν ἦτο ὀλίγον ἐνθαρρυντικὸν διὰ τὸ μέλλον τοῦ ἑλληνικοῦ μελοδράματος.

Τοιαύτη εἶνε ἡ ἱστορία τῆς ἱδρύσεως τοῦ θιάσου, ὅστις ἀποζημιούμενος ἐκ τῆς εἰλικρινοῦς ὑποστηρίξεως τοῦ κοινοῦ διὰ τὴν κυβερνητικὴν ἀμέλειαν καὶ τὴν ἀδιαφορίαν τῆς βασιλείας, ἥτις οὐδ' ἅπαξ κἂν ἐτίμησε τότε τὰς παραστάσεις τοῦ *Ὑποψηφίου*, ἀνέλαβεν ἄνευ κεφαλαίων, ἄνευ ὑποστηρίξεως ἀνωτέρας νὰ ψάλλῃ, ὅπου Ἕλληνες καὶ ἑλληνισμὸς μουσικὴν ἑλληνικὴν ἢ καὶ ἐκλεκτὴν ξένην, ὅπερ ἐθεωρεῖτο ἕως τότε ἀνέφικτον.

Ἡ ἐπιτυχία τοῦ *Ὑποψηφίου* ἔγεινε τότε τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας, τὸ πλῆθος συνέρρεε καθ' ἑκάστην εἰς τὸ θέατρον καὶ τὰ ὡραῖα ἄσματά του ἐψάλλοντο, ὅπου ὑπῆρχον ἄνθρωποι μὴ προωρισμένοι διὰ τὸ μέλλον νὰ ἱδρυθῇ κατάστημα τῶν κωφαλάλων. Ἐννοεῖται, ὅμως, ὅτι ἡ ἐπιτυχία αὕτη πολλοὺς δὲν ἄφινε νὰ κοιμηθῶσι, καὶ ὡς ἐμφανῶς ἐκπρύχθη ὑπὲρ τοῦ μελοδράματος ἡ κοινὴ γνώμη καὶ ἡ ἐπιστήμη, οὕτω ὡμίλησε κατ'αὐτοῦ καὶ ἡ κριτικὴ καὶ ὁ φθόνος.

Κατὰ τοὺς ἐπιστήμονας ὁ *Ὑποψήφιος* εἶνε ἔργον πολλῆς σημασίας· καίτοι ἡ μουσικὴ εἶνε γεγραμμένη κατὰ τὸ μουσικὸν ὕφος τῆς λυρικῆς σχολῆς τοῦ Ροσσίνη καὶ ἑπομένως δὲν εἶνε ἐντελῶς πρωτότυπος, ἐν τούτοις ὑπὸ αἰσθητικὴν ἔποψιν εἶνε θαυμασίως σύμφωνος πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ μελοδράματος, ὅπερ δὲν εἶνε καὶ ὀλίγον. Τὸ ἐλαφρὸν καὶ εὔθυμον τῶν ἀσμάτων του, τὰ ὁποῖα διὰ τὸ εὔληπτον καὶ τὸ διαυγὲς αὐτῶν ἐγένοντο κτῆμα ὅλου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὑπενθυμίζει ὀλίγον τὰ ὁμοίας φύσεως Ἰταλικὰ μελοδράματα τὸν «Κουρέα τῆς Σεβίλλης» καὶ τὸν «Κρισπῖνον», χωρὶς ὅμως νὰ στερῶνται πολλῆς πρωτοτυπίας καὶ χάριτος. Ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ ὑπὸ τεχνικὴν ἔποψιν εἶνε πρὸ πάντων ἄξιον θαυμασμοῦ ἐν τῷ Ὑποψηφίῳ εἶνε ἡ συνοχὴ τοῦ ὕφους, ἥτις ἀπαντᾶ σπανιώτατα καὶ εἰς κλασικὰ ἔργα.

Ἀλλ' αὐτὰ ἀκριβῶς τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ἔργου, ἔλαβεν κατ' αὐτοῦ ἡ ἀνεπιστήμων κριτικὴ καὶ ὁ συναδελφικὸς φθόνος. Οὕτω ἐλέχθη τότε ὅτι ὁ *Ὑποψήφιος* ἦτο ἀπ[illegible] ἀπομίμησις ἀκριβὴς τῶν κλασσι[illegible]ων τοῦ Ροσσίνη καὶ τοῦ Βέρδη, ἰδίως τοῦ πρώτου, εἰς τὴν σχολὴν τοῦ ὁποίου ἀνήκει ἄλλως ὁ μουσουργός.

Ἄλλος πάλιν εὐσυνείδητος τεχνοκρίτης, αὐτοχειροτονηθεὶς τοιοῦτος διὰ τὸ ἔκτακτον τῆς περιστάσεως, ἔγραψεν εἰς κρίσιν του τινὰ δημοσιευθεῖσαν εἰς μικρόσχημον φύλλον τῆς πρωτευούσης, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν μελόδραμα εἶνε ἀντιγραφὴ καὶ τίποτε περισσότερον ἰταλικῶν μελοδραμάτων, καὶ ὅτι ἓν ἢ δύο ἄσματα αὐτοῦ εἶνε γνωστόταται Νεαπολιτανικαὶ βαρκαρόλαι.

Ἐννοεῖται ὅτι εἰς ὅλα ταῦτα τὸ κοινὸν ἐκράτησε κλειστὸν τὸ οὖς φυλάττον ὅλην τῆς ἀκοῆς του τὴν δύναμιν διὰ τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν μελόδραμα, τοῦ ὁποίου καθῆκον εἶχεν ἄλλως τε νὰ παρίδῃ τὰς ἐλλείψεις, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει καὶ τοῦ ὅτι ὁ μουσουργὸς αὐτοῦ ἐκ φιλοπάτριδος αἰσθήματος δὲν ἐζήτησεν, ὡς ἄλλοι — ὑπέροχοι τώρα ἐν τῇ μουσικῇ ὁμογενεῖς ἡμῶν — νὰ εὕρῃ εἰς τὴν ξένην γῆν τὴν ἔμπνευσιν καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τῶν κόπων του, ἀλλ' ἀπέμεινεν ἐδῶ ἐν γνώσει, ὅτι πενίαν μόνον καὶ ἀπογοήτευσιν θὰ ἐδρεπεν.

*
* *

Εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων παραστάσεων τοῦ *Ὑποψηφίου* κατενοήθη, ὅτι μεθ' ὅλας τὰς ἀπροσδοκήτους ὁμολογουμένως εἰσπράξεις καὶ τὸ στρογγύλον ποσὸν ὅπερ αἱ παραστάσεις αὐτοῦ ἀπέφερον, δυσχερὴς ἂν μὴ ἀδύνατος θὰ ἦτο ἡ διατήρησις τοῦ μελοδραματικοῦ θιάσου ἄνευ γενναίας κυβερνητικῆς καὶ βασιλικῆς ὑποστηρίξεως.

Τὰ ἀναγκαῖα διαβήματα ἐγένοντο, ἀλλὰ — δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ τὸ εἴπωμεν — ἐστέφθησαν ὑπὸ πλήρους ἀποτυχίας. Ἡ κυβέρνησις δὲν εἶχε χρήματα νὰ διαθέσῃ διὰ τὸν ἐθνωφελῆ σκοπὸν καὶ τὸ βασιλικὸν ταμεῖον ἐκράτησε κλειστὴν τὴν θύραν του εἰς τοὺς Ἕλληνας καλλιτέχνας.

Τὸ κοινὸν ἐπλήρωνεν ἀδρῶς ἐκ τοῦ ὑστερήματός του, ἀλλ' ἡ εἰσφορά του ἦτο μικρὰ ἀπέναντι τῶν μεγάλων ἐξόδων τὰ ὁποῖα ἀπήτει θίασος ἐκ τεσσαράκοντα μελῶν.

Τότε — κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν παραστάσεών του ἀκόμη — ἀνὴρ ἐκ τῶν σπλάγχνων τοῦ λαοῦ, ράπτης τὸ ἐπάγγελμα, φιλόμουσος ὅμως καὶ ρέκτης ἄνθρωπος ὁ κ. Καραγιάννης, παρουσιάσθη καὶ ἔθεσεν εἰς ὑποστήριξιν τοῦ θιάσου ὅ,τι ἡ πολυχρόνιος ἐργασία του τῷ ἀφῆκε περίσσευμα, δέκα περίπου χιλιάδας δραχμῶν.

Ὁ θίασος εὐθὺς ἀνεζωογονήθη, μέλη τινα ἀπαραίτητα προσελήφθησαν, συγχρόνως δὲ αἱ Πάτραι, ἡ Σῦρος, ἡ Κέρκυρα ἐζήτησαν ἐπισήμως διὰ τῶν νομαρχῶν καὶ τῶν δημάρχων καὶ τῶν δημοψηφισμάτων ν' ἀκούσωσι τοὺς Ἕλληνας ἀοιδοὺς καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ τοῦ θιάσου pélérinage, ἤρχισεν ἀπὸ τὴν Σῦρον ὅπου ἡ αὐτὴ ἐπιτυχία ἔστεψε τὰς παραστάσεις του.

Τὸν θίασον δὲν θὰ παρακολουθήσωμεν εἰς τὴν περιοδείαν του· πανταχοῦ ὅπου ἔψαλεν, εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἰς τὴν Βλαχίαν, εἰς τὴν Ὀδησσόν, εἰς τὴν Τεργέστην, εἰς τὴν Μασσαλίαν, πανταχοῦ ἐθαυμάσθη, ὑπεστηρίχθη, παρεκάθησεν εἰς πλουσια γεύματα, παρουσιάσθη εἰς ἀνάκτορα βασιλέων, ἐτιμήθη διὰ παρασήμων, ἐπληρώθη δώρων, καὶ πανταχοῦ ἀφῆκε ὀπίσω του χρέη, συναλλάγματα καὶ ἐνέχυρα, διεκοίνωσε τὰ οἰκογενειακά του, διετυμπάνισε τὰς ἔριδας καὶ τὰς μικροψιλοτιμίας του, ἀπέδειξεν ὅτι ἀγνοεῖ ἂν καὶ ἐπεζήτει τόσον τὸ συμφέρον του, ὅτι στερεῖται τελείως ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος.

Μετὰ ὀδύσσειαν ἀξίαν λεπτομερεστάτης περιγραφῆς, ἀνὰ τὰς τρεῖς τοῦ κόσμου Ἠπείρους, διῆλθε καὶ πάλιν διὰ τῶν Ἀθηνῶν ὅπου ἔψαλε, πλὴν τοῦ *Ὑποψηφίου*, καὶ δύο ἀκόμη Ἑλληνικὰ μελοδράματα, τὸν *Μάρκον Βότσαρην* τοῦ Καρρὲρ καὶ τὴν *Κυρὰ-Φροσύνην* τοῦ ἰδίου.

Καὶ τὰ δύω αὐτὰ Ἑλληνικὰ ἔργα εἶνε πολλῆς ἀξίας. Ὁ *Μάρκος Βότσαρης*, μουσικῆς τῆς ἀρχαίας Ἰταλικῆς σχολῆς ἔχει μέρη τινὰ ὡς τὸ Νανούρισμα καὶ μίαν μονῳδίαν ὀξυφώνου πολλῆς τέχνης καὶ ἐμπνεύσεως, ἐν γένει ὅμως ἐνῷ ἡ μουσικὴ ὑπὸ αἰσθητικὴν ἔποψιν κατὰ μέρη εἶνε ἄριστα εἰς τὸ κείμενον τοῦ μελοδράματος ἐφηρμοσμένη, δὲν εἶνε ὅμως κατάλληλος πρὸς τὴν ἐποχὴν καὶ τὸ ὕφος τοῦ μελοδράματος. Ἀνωτέρα πολὺ ταύτης καὶ μᾶλλον πρωτότυπος εἶνε ἡ μουσικὴ τῆς *Κυρὰ-Φροσύνης*.

*
* *

Πλὴν τῶν τριῶν αὐτῶν μελοδραμάτων ὁ θίασος ἔψαλε καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ὑπάρξεώς του, καὶ δέκα ἄλλα ἀκόμη μελοδράματα Ἰταλικά, τὸν «Κουρέα τῆς Σεβίλλης» τὴν «Φάουστ» τὸν «Κρισπῖνον» τὴν «Λουκίαν» τὴν «Φαβορίταν» τὴν «Ἁρπαγὴν ἐκ τοῦ Σεραγίου» καὶ ἄλλα, κατὰ μετάφρασιν τῶν κ. κ. Κατακουζηνοῦ Πορφύρου καὶ Λαμπροπούλου.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ὀλιγοχρόνιος ὕπαρξις τοῦ Α' Ἑλληνικοῦ μελοδραματικοῦ θιάσου, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, τοῦ ὁποίου τὴν σύστασιν ἐχαιρέτησε ὁ Ἑλληνισμὸς μετὰ χαρᾶς, καὶ τοῦ ὁποίου οὐδεὶς προέβλεπε τὸ τόσον προσεχὲς τέλος.

Γ. Β. Τσοκοπουλος

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΟΙ ΒΛΑΧΟΙ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ

ΜΑΛΑΚΑΣΙ

(Συνέχεια)

Ἐκκλησίαι. — Τὸ τραγοῦδι τοῦ Χάρου. — Ὁ κώδων τοῦ Ἀτ-λιᾶ. — Ὁ Ζάμβρακας.

Ἐκκλησίαι ἐντὸς τοῦ Συράκου εἶνε ἡ τῆς Παναγίας καὶ τοῦ Ἁγ. Νικολάου καὶ τὸ μοναστήριον τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, ἔξωθεν δὲ τὸ μοναστήριον τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς εἰς Παληοχώρι, ὁ Ἅγιος Γεώργιος εἰς Μπουλιάκαν καὶ οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι μεταξὺ τῶν δύο κορυφῶν Πρίζας καὶ Φριγγοράσας, ἄνωθεν τοῦ Συράκου. Ἐκκλησιάζονται δὲ κυρίως εἰς τοὺς ναοὺς τῆς Παναγίας καὶ τοῦ Ἁγ. Νικολάου ἀλληλοδιαδόχως κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτάς. Ἡ Παναγία διεσώθη ὁλόκληρος ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τῆς ἐπαναστάσεως, ἐνῷ ὁ Ἅγ. Νικόλαος εἶχε κατεδαφισθῆ. Μετὰ δὲ τὴν ἐπανάστασιν διαφυγὼν τὴν ὀλεθρίαν ἰδέαν τοῦ Μακρυδήμα, νὰ μετατραπῇ εἰς ὀθωμανικὸν τέμενος ἀνηγέρθη ἐκ θεμελίων ὑπὸ τῶν Συρακιωτῶν. Ἀλλὰ πρό τινων ἐτῶν ἐγένετο πάλιν παρανάλωμα τοῦ πυρὸς ἐξ ἀπροσεξίας τῶν ἱερέων του καὶ ἤδη ἀνῳκοδομήθη εὐρυχωρότερος καὶ θολωτός. Μία τοιχογραφία ἐντὸς αὐτοῦ παρίστα τὸν ἀρχάγγελον Μιχαὴλ ὡπλισμένον πολεμιστὴν νεανίαν, εὐειδῆ, ἀλλὰ σοβαρὸν καὶ ἐπιβλητικὸν τὴν μορφήν, πατῶντα ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἄνθρωπον ἐκπνέοντα. τοῦ ὁποίου ἡ λευχείμων ψυχὴ ὡς φάσμα ἐξερχομένη τοῦ στόματός του ἀνήρχετο πρὸς τὴν πλάστιγγα, ἣν ἐκράτει διὰ τῆς ἀριστερᾶς του ὁ ἄγγελος, ἐνῷ διὰ τῆς δεξιᾶς ἔπαλλε ρομφαίαν γυμνήν. Αἱ γυναῖκες, αἵτινες παρήρχοντο ἔμπροσθέν του μετὰ τῶν τέκνων των, τὸν ἐδείκνυον πρὸς αὐτὰ καὶ ἔλεγον πρὸς ἐκφοβισμὸν βλαχιστί:

— Νὰ ὁ Χάρος!

Καὶ ἐγὼ δὲ εἰς τὴν θέαν του ἀνεμνήσθην τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο τραγοῦδι, διὰ τοῦ ὁποίου καταλληλότατα τὸν ἐχαρακτήρισεν ὁ ἑλληνικὸς λαός:

—Γιατί εἶνε μαῦρα τὰ βουνὰ καὶ στέκουν βουρκωμένα;
Μὴν ἄνεμος τὰ πολεμᾷ, μήνα βροχὴ τὰ δέρνει;
Κι' οὐδ' ἄνεμος τὰ πολεμᾷ, κι' οὐδὲ βροχὴ τὰ δέρνει,
Μόνε διαβαίνει ὁ Χάροντας μὲ τοὺς ἀποθαμένους.
Σέρνει τοὺς νιοὺς ἀπὸ μπροστά, τοὺς γέροντας κατόπι,
Τὰ τρυφερὰ παιδόπουλα 'ς τὴ σέλλ' ἀραδιασμένα.
Παρακαλοῦν οἱ γέροντες, τ' ἀγόρια γονατίζουν
—Χάρε μου, κόνεψ' εἰς χωριό, κόνεψ' εἰς κρύα βρύσι,
Νὰ πιοῦν οἱ γέροντες νερὸ κ' οἱ νιοὶ νὰ λιθαρίσουν
Καὶ τὰ μικρὰ παιδόπουλα νὰ μάσουνε λουλούδια.
—Κι' οὐδ' εἰς χωριὸ κονεύω 'γὼ κι' οὐδὲ σὲ κρύα βρύσι,
Τ' ἔρχονται ἡ μάνες γιὰ νερό, γνωρίζουν τά παιδιά τους,
Γνωρίζονται τ' ἀντρόγυνα καὶ χωρισμοὺς δὲν ἔχουν.

τὸ μελαγχολικώτατον καὶ ὡραιότατον ἐκεῖνο τραγοῦδι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸ ὁποῖον μετεφράσθη εἰς τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν ὑπὸ τοῦ Γκαῖτε, εἰς τὴν Ἰταλικὴν ὑπὸ τοῦ Θωμαζαίου καὶ εἰς τὴν Γαλλικὴν ὑπὸ τοῦ Βρετοῦ, καὶ τὸ ὁποῖον ἐπεχείρησε νὰ ἀπεικονίσῃ διὰ χρωμάτων ἐπὶ πινακίδος ὁ καλλιτέχνης υἱὸς τοῦ φιλέλληνος Γερμανοῦ Θειρσίου. Εἰς δὲ μαίανδρος ἐκ τῶν χρωματιστῶν κοσμημάτων, ἅτινα περιέζωνον τὸ ἐσωτερικὸν τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Νικολάου, ὃν ἐζωγράφησε Σαμμαριναῖος ζωγράφος, ἦτο παρόμοιος μὲ τὰ παρατηρούμενα μέχρι σήμερον λείψανα τοῦ κοσμοῦντος τὸν ἄλλοτε ἐντὸς τοῦ Παρθενῶνος τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν χριστιανικὸν ναόν.

Ὁ ναὸς τοῦ Ἁγ. Νικολάου ἦτο ἀρχαιότατος, διότι, καθὰ ἀναφέρει ἡ παράδοσις, ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν πρώτων κατοίκων τοῦ Συράκου, ἕνεκα τῆς πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων εὑρέσεως τῆς εἰκόνος τοῦ Ἁγίου παρὰ τὴν πλησίον τοῦ ναοῦ πηγὴν *Γκούρα*, ὅτε ἐνταῦθα ἦτο δάσος, αἱ δὲ πρῶται κατοικίαι τῆς κωμοπόλεως συνεκεντροῦντο εἰς τὴν συνοικίαν Ζαμάνη, ὡς διελάβομεν ἀλλαχοῦ.

Ἐπίσης ἀρχαῖον ἦτο καὶ τὸ μοναστήριον τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Συράκου κείμενον περὶ τὴν θέσιν *Πλέσια*, ὅπερ εἶχεν, ὡς μοὶ εἶπον, 32 ὑψηλοὺς θόλους καὶ 20 περίπου κελλία, ἐν οἷς ἐμόναζον τοτε καλογραῖαι μετὰ μιᾶς [illegible] ἐνὸς καθηγουμένου. Πρὸ τῆς [illegible]σεως ἐχρημάτισε καθηγούμενος αὐτοῦ, ὡς εἴδομεν, ὁ Βησσαρίων Τσαπρασλῆς, ὁ πρεσβύτερος ἀδελφὸς τοῦ ἰατροῦ τῆς αὐλῆς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ Γεωργίου Τσαπρασλῆ· ἀνὴρ φιλόπατρις, πεπαιδευμένος καὶ ρέκτης, καλλωπίσας ὑπὲρ πάντα ἄλλον τὸ μοναστήριον καὶ πολλὰς ἄλλας ὑπηρεσίας τῇ πατρίδι του παρασχών. Ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως ὅμως οἱ Τουρκαλβανοὶ τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις Σουλτανικοῦ στρατοπέδου ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου ἔκαμαν ἀρχὴν τῆς λεηλασίας καὶ πυρπολήσεως τοῦ Συράκου.

Βάνουν φωτιὰ 'ς τὸν ἀτ-'λιᾶ καὶ καῖν' ὅλη τὴ χώρα,
λέγει τὸ τραγοῦδι. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ἱερῶν κειμηλίων τοῦ μοναστηρίου, ἅτινα ἥρπασαν οἱ ἐπίδρομεῖς, συγκαταλέγεται καὶ ὁ πολύτιμος κώδων τοῦ ναοῦ, κατεσκευασμένος ἐν Βενετίᾳ ἐκ μίγματος διαφόρων ἄλλων μετάλλων καὶ ἀργύρου, ὃν εἶχεν ἀφιερώσει ὁ ἐκεῖ ἐμπορευόμενος πλούσιος Συρακιώτης Ι. Ζάμβρακας, συγγενὴς τῶν Γιαννιωταίων, ἐπίσης μεγαλεμπόρων Συρακιωτῶν ἐν Βενετίᾳ καὶ Τεργέστῃ. Ἤδη λέγουσιν, ὅτι ὁ κώδων οὗτος κοσμεῖ τὸ κωδωνοστάσιον ναοῦ τινὸς τοῦ χωρίου τῆς Παραμυθίας Βαρίλεσι ὅπου ἐπώλησαν αὐτὸν οἱ ἐκ Τσαμουρίας καταγόμενοι ἅρπαγές του. Εἰς τὸν Προφήτην Ἠλίαν σήμερον μονάζει εἰς ἱερομόναχος μετὰ τῆς ἑκατοντούτιδος περίπου μοναχῆς ἀδελφῆς του, ἥτις μεταξὺ πλείστων ἄλλων πληροφοριῶν περὶ Συράκου, μοὶ εἶπε περὶ τοῦ ἐν λόγῳ Ζάμβρακα, ὅτι νέος ὢν οὗτος τοσούτον κάλλος ἐκέκτητο, ὥστε αἱ γυναῖκες τοῦ Συράκου τῷ ἔλεγον καθ' ὁδόν:

Ζαμβρακοῦλι, Ζαμβρακοῦλι,
Δὲν 'παντρεύεσαι μικροῦλι,
Ποῦσαι τόσο ὡμορφοῦλι;

ΤΕΛΟΣ

Κ. Δ. Κρητταδαμε

RIDER HAGGARD

ΕΚΕΙΝΗ

(ἥτις πρέπει νὰ ὑπακούηται)

Μυθιστορία

(Συνέχεια)

Ὅταν ἐξύπνησα μόλις ἐφεγγεν ἡ ἡμέρα ὁ δὲ ὁδηγὸς καὶ οἱ φορεῖς ἐκινοῦντο ὡς φάσματα ἐν μέσῳ τῆς βαθείας ὁμίχλης τῆς πρωΐας καὶ προητοιμάζοντο διὰ τὴν ἀναχώρησιν. Ἡ πυρὰ εἶχε σβεσθῆ. Ἠγέρθην καὶ ἐτανύσθην, ἀλλὰ ἔτρεμον καθ'ὅλον μου τὸ σῶμα ὡς ἐκ τοῦ ὑγροῦ ψύχους τῆς πρωΐας. Κατόπιν παρετήρησα τὸν Λέοντα, ὅστις καθήμενος, ἐκράτει τὴν κεφαλὴν διὰ τῶν χειρῶν του. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο ἐξημμένον καὶ οἱ ὀφθαλμοί του λάμποντες ἀλλ' ὠχροὶ περὶ τὴν κόρην.

— Λοιπόν, Λέων, εἶπον, πῶς αἰσθάνεσαι;

— Αἰσθάνομαι... ὡς ἂν ἔμελλον ν' ἀποθάνω, ἀπήντησε διὰ βραχνῆς φωνῆς. Ἡ κεφαλή μου διαρρήγνυται, τὸ σῶμα μου τρέμει, καὶ ὑποφέρω ὡς σκύλος.

Ἐταράχθην ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τούτῳ. Ὁ Λέων εἶχε προσβληθῆ ὑπὸ ὀξέως πυρετοῦ. Διηυθύνθην πρὸς τὸν Ἰὼβ καὶ τῷ ἐτζήτησα τὴν κινίνην ἐκ τῆς ὁποίας μᾶς ἐπερίσευεν ἀκόμη μέγα μέρος, εὗρον δὲ ὅτι καὶ αὐτὸς διετέλει εἰς τὴν αὐτὴν μετὰ τοῦ Λέοντος κατάστασιν. Μοῦ εἶπεν ὅτι ἠσθάνετο πόνους εἰς τὰ νῶτα, ζάλην, καὶ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ κινηθῇ. Ἐγὼ τότε ἔπραξα ὅ,τι μοὶ ἐπεβάλετο ἐν τοιαύτῃ περιστάσει. Ἔδωσα εἰς ἀμφοτέρους γενναίαν δόσιν κινίνης καὶ ἔλαβον καὶ ἐγὼ ἀρκούντως ἰσχυρὰν ὡς προφυλακτικόν. Μεθ' ὃ συνήντησα τὸν Βιλλαλῆν, τῷ εἶπον περὶ τῆς καταστάσεως τῶν συντρόφων μου καὶ τῷ ἐζήτησα τὴν συμβουλήν του. Οὕτως δὲ ἦλθε καὶ τοὺς ἐξήτασε.

— Ἄχ! εἶπεν ὅταν εὑρέθημεν εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν ἵνα μὴ ἀκουσθῶμεν, ἔχουν πυρετόν! Τὸ ἐνόησα. Ὁ Λέων τὸν ἔχει πολὺ δυνατόν, ἀλλ' εἶνε νέος καὶ ἴσως ζήσῃ. Ὅσον διὰ τὸ *γουροῦνι* (τὸν Ἰὼβ ἐπωνόμασε γουροῦνι ἕνεκα τῆς εὐσαρκίας του) αὐτὸς δὲν ὑποφέρει ὅσον ὁ Λέων. Ἔχει τὸν μικρὸν πυρετὸν ὁ ὁποῖος θὰ δαπανηθῇ εἰς τὸ πάχος του καὶ θὰ περάσῃ μόνος.

— Δύνανται νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν πορείαν, πάτερ μου;

— Πρέπει, υἱέ μου, νὰ τὴν ἐξακολουθήσουν, διότι ἂν μείνουν ἐνταῦθα θὰ ἀποθάνουν βεβαίως. Ἔπειτα ἐντὸς τῶν φορείων θὰ εὑρίσκωνται πολὺ καλλίτερα παρὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Τὴν νύκτα, ἂν ὅλα ὑπάγουν καλά, θὰ ἔχωμεν περάσῃ τὸ ἕλος καὶ θὰ ἔχωμεν καλὸν ἀέρα. Ἐλθὲ νὰ τοὺς θέσωμεν ἐντὸς τοῦ φορείου, καὶ νὰ φύγωμεν, διότι δὲν εἶνε πολὺ καλὸν νὰ ἱστάμεθα ἀκίνητοι ἐντὸς αὐτῆς τῆς πρωϊνῆς ὁμίχλης. Τὸ πρόγευμα θὰ τὸ φάγωμεν καθ' ὁδόν.

Ἐπράξαμεν τοῦτο καὶ μὲ βαρείαν καρδίαν ἐπανελάβομεν τὴν παράδοξον πορείαν μας. Κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας ὥρας τὰ πάντα ἐβάδισαν τόσον καλῶς, ὅσον ἦτο δυνατὸν ὑπὸ τὰς περιστάσεις μας, ἀλλὰ κατόπιν ἐπεισόδιόν τι παρ' ὀλίγον μᾶς ἐστέρει τῆς συνοδείας τοῦ καλοῦ μας Βιλλαλῆ. Διηρχόμεθα καθ' ὑπερβολὴν ἐπικίνδυνον τμῆμα τοῦ ἕλους. Τὸ φορεῖον αὐτοῦ ἐφέρετο ἐπὶ κεφαλῆς τῶν λοιπῶν καὶ οἱ κρατοῦντες αὐτὸ ἐχώνοντο μέχρι τῶν γονάτων ἐν τῷ βορβόρῳ ἐφ' ὅσον ἐβάδιζον. Εἶνε ἀνεξήγητον πῶς ἠδύναντο νὰ βαδίζωσι ἐπὶ τοιούτου ἐδάφους.

Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ἐκτὸς τῶν τεσσάρων τακτικῶν φορέων ἐδέησε νὰ λάβωσι τοὺς ἄξονας καὶ οἱ ἄλλοι δύο ἵνα δυνηθῶσι νὰ προχωρήσωσιν.

Αἴφνης ἠκούσθη κραυγή, ψόφος, θόρυβος καὶ ὁλόκληρος ἡ συνοδεία ἔστη.

Ἐπήδησα ἐκτὸς τοῦ φορείου μου καὶ ἔσπευσα ἐμπρός. Εἰς εἴκοσι περίπου βημάτων ἀπόστασιν πρὸς τὰ πρόσω ἦτο τὸ χεῖλος

ἑνὸς ἐκ τῶν λάκκων ἐκείνων περὶ τῶν ὁποίων ὡμίλησα ἤδη. Ἡ ἀτραπός, ἣν διετρέχομεν ἦτο κατωφερὴς καὶ εὑρίσκετο παραπλεύρως τοῦ λάκκου τούτου. Ἀνέβλεψα πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ εἶδον τὸ φορεῖον τοῦ Βιλλαλῆ πλέον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας του, ἀλλ' αὐτὸν τὸν Βιλλαλῆν δὲν ἠδυνήθην νὰ ἴδω ποσῶς. Ἰδοὺ τί εἶχε συμβῆ. Εἷς ἐκ τῶν φορέων του εἶχε πατήσῃ κοιμώμενον ὄφιν, ὅστις στραφεὶς ἔδηξε τὸν πόδα του. Ἡ πρώτη, φυσικῶς, κίνησίς του ἦτο νὰ ἀφήσῃ τὸν ἄξονα τοῦ φορείου, ἀλλὰ κατόπιν ἀπωλέσας τὴν ἰσορροπίαν καὶ κινδυνεύων νὰ πέσῃ ἐντὸς τοῦ λάκκου, ἥρπασε πάλιν αὐτὸν καὶ παρέσυρε τὸ φορεῖον μεθ' ἑαυτοῦ. Οἱ λοιποὶ φοβηθέντες τὸν ἐγκατέλειψαν καὶ ἤδη αὐτὸς καὶ ὁ Βιλλαλῆς εὑρίσκοντο ἐντὸς τοῦ λάκκου. Ὅταν ἐπλησίασα τὸ χεῖλος καὶ εἶδον ἐν τῷ ὕδατι δὲν ἐφαίνετο οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν. Ὁ φορεὺς εἶχεν ἀπολεσθῆ διὰ παντός. Ὅσον περὶ τοῦ Βιλλαλῆ, καίτοι δὲν ἐφαίνετο, ἠδύνατό τις νὰ μαντεύσῃ ποῦ εὑρίσκετο ὡς ἐκ τῶν κινήσεων τοῦ πλέοντος φορείου ἐντὸς τῶν μεγάλων παραπετασμάτων τοῦ ὁποίου εἶχε περιπλεχθῆ.

— Εἶνε ἐκεῖ! Ὁ πατέρας μας εἶνε ἐκεῖ! εἶπεν εἷς ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἀλλὰ δὲν ἐκινήθη οὔτε βῆμα ἵνα ἔλθῃ εἰς βοήθειάν του.

Τὸ παράδειγμά του ἐμιμήθησαν καὶ οἱ λοιποί.

— Φύγετε κτήνη, ἀνέκραξα Ἀγγλιστί. Καὶ ὁρμήσας ἐπήδησε ἐντὸς τοῦ ἀκαθάρτου ὕδατος τοῦ λάκκου. Ἐντὸς ὀλίγου εὑρισκόμην εἰς τὸ μέρος ὅπου ὁ Βιλλαλῆς ἠγωνίζετο νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῶν παραπετασμάτων.

Κατώρθωσα νὰ τὸν ἐλευθερώσω ἐξ αὐτῶν καὶ εἶδον τὴν γενειάδα του, ἀναδύουσαν ἐκ τοῦ ἀκαθάρτου ὕδατος, κατακεκαλυμμένην ὑπὸ πρασίνων γλοιωδῶν οὐσιῶν ὡς κεφαλὴν χαλκόχρουν βάκχου ἑστολισμένην διὰ κισσοῦ.

Τὰ λοιπὰ ἐγένοντο εὐκόλως, διότι ὁ Βιλλαλῆς ἦτο θετικώτατος ἄνθρωπος καὶ δὲν εἶχε τὴν ἀνοησίαν νὰ μὲ ἁρπάσῃ ὡς συνήθως πράττουσιν οἱ κινδυνεύοντες νὰ πνιγῶσιν. Ὅτε τὸν ἔλαβα ἐκ τοῦ βραχίονος καὶ τὸν ὡδήγησα πρὸς τὸ χεῖλος τοῦ ἕλους, ἐκ τοῦ βορβόρου τοῦ ὁποίου ἐξήχθημεν μετὰ πολλῆς δυσκολίας, τόσον ἀκάθαρτον θέαμα, οἷον ἐπαρουσιάζομεν, δὲν εἶδον ποτὲ ἐπὶ ζωῆς μου, οὔτε πρὶν οὔτε μετὰ ταῦτα. Ἐν τούτοις, ὁ Βιλλαλῆς ἐξηκολούθει νὰ διατηρῇ τὸ ἐπιβλητικόν του παρ' ὅλην τὴν ἐλεεινότητα τῆς καταστάσεώς του.

— Σκύλοι! εἶπεν, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς φορεῖς του, ἅμα συνῆλθεν ἀρκούντως ἵνα δύναται νὰ λαλῇ· ἔτσι μὲ ἀφίνετε ἐμὲ τὸν πατέρα σας, νὰ πνιγῶ! Ἂν δὲν ἦτο αὐτὸς ὁ ξένος, ὁ υἱός μου, ἡ Μαϊμοῦ θὰ ἐπνιγόμην ἀφεύκτως. Καλά, θὰ τὸ ἐνθυμοῦμαι!

Καὶ ταῦτα λέγων τοὺς ἠτένισε διὰ βλέμματος ἀστραπηβόλου, ὅπερ καταφανῶς δὲν τοὺς ηὐχαρίστησε· προσεπάθησαν ἐν τούτοις νὰ ἀποκρύψωσι τὴν σύγχυσίν των καὶ νὰ φανῶσιν ἀδιάφοροι.

— Ὅσον δι' σέ, υἱέ μου, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων στρεφόμενος πρός με καὶ λαμβάνων τὴν χεῖρα μου, νὰ εἶσαι βέβαιος ὅτι θὰ εἶμαι φίλος σου ὅ,τι καὶ ἂν συμβῇ. Ἐὰν σώσῃς τὴν ζωήν μου, ἴσως ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν θὰ σώσω καὶ ἐγὼ τὴν ἰδικήν σου.

Μετὰ ταῦτα ἐκαθαρίσθημεν, ὅσον μᾶς ἦτο δυνατόν, ἐξηγάγομεν τὸ φορεῖον ἐκ τοῦ ὕδατος καὶ ἐξηκολουθήσαμεν τὴν πορείαν μας ἄνευ τοῦ φορέως ὅστις εἶχε πνιγῇ.

ΙΑ

Ἡ πεδιὰς τοῦ Κώρ.

Ἐὰν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, πρὸς ὃν ἔβλεπε μας χαράν, εἴχομεν ἀφήσῃ τὸν ὄπισθέν μας τὴν εὐρεῖαν ζώνην τοῦ ἕλους καὶ εὑρέθημεν ἐπὶ τῶν ἐκεῖθεν αὐτοῦ ὑψωμάτων, ὅπου ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς κατεσκηνώσαμεν.

Πρώτη μου φροντὶς ἦτο νὰ πληροφορηθῶ περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Λέοντος. Τὸν εὗρον εἰς χείρονα κατάστασιν ἢ κατὰ τὴν πρωΐαν. Πολὺ δὲ ἀνησυχητικὸν σύμπτωμα τὸν εἶχε καταλάβει. Τῷ ἐπῆλθεν ἔμετος, ὅστις διήρκεσε μέχρι πρωΐας τῆς ἐπιούσης. Ἐγὼ δὲν ἐκοιμήθην, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς ἐκείνης, ἀλλ' ἔμεινα βοηθῶν τὴν Οὐστάνην, ἥτις ἀπεδείχθη ἀκούραστος καὶ ἐπιτηδειοτάτη νοσοκόμος. Ἐν τούτοις, ὁ ἀὴρ ἐνταῦθα ἦτο εὐχαρίστως θερμὸς καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἡ μάστιξ τῶν κωνώπων· εὑρισκόμεθα ἄλλως τε ἄνωθεν τῆς ὁμίχλης τοῦ ἕλους, ἥτις ἠπλοῦτο κάτω, φωτιζομένη τῇδε κἀκεῖσε ὑπὸ τῶν φώτων αὐτοῦ. Περὶ τὴν αὐγὴν τῆς ἐπιούσης ὁ Λέων εὑρίσκετο ἐν παραφροσύνῃ καὶ ἐφαντάζετο, ὅτι εἶχε κοπῆ εἰς δύο. Ἤμην περίλυπος καὶ ἤρχισα νὰ ἀπορῶ ποῦ θὰ κατέληγεν ἡ ἀσθένειά του. Φεῦ, εἶχον ἀκούσει πολλάκις πῶς τελειόνουσιν οἱ πυρετοὶ οὗτοι!

Ἀλλ' ἐν ᾧ ἐσκεπτόμην, ὁ Βιλλαλῆς μὲ ἐπλησίασε καὶ μοῦ εἶπεν, ὅτι πρέπει νὰ προχωρήσωμεν, ἰδίως διότι κατὰ τὴν γνώμην του, ἂν ὁ Λέων δὲν μετεφέρετο εἰς μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ δύναται νὰ εἶνε ἥσυχος καὶ νὰ ἔχῃ καλὴν περιποίησιν, δὲν θὰ ἐπέζη πλειότερον τῆς μιᾶς ἢ τῶν δύο ἡμερῶν. Ἠναγκάσθην νὰ συμφωνήσω μετ' αὐτοῦ, ὥστε θέσαντες τὸν Λέοντα ἐντὸς τοῦ φορείου του ἐπανελάβομεν τὴν πορείαν μας. Κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ταύτην ἡ Οὐστάνη ἐβάδιζε παρὰ τὸ πλευρόν του, ἵνα διώκῃ ἀπὸ τοῦ προσώπου του τὰς ἐνοχλούσας αὐτὸν μυίας καὶ νὰ τὸν προφυλάττῃ, ἵνα μὴ πέσῃ ἐκ τῆς θέσεώς του.

Ἡμίσειαν ὥραν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ὑψωμάτων, περὶ ὧν προεῖπον ἤδη καὶ τὸ θέαμα ἀπέβη λίαν μαγευτικόν. Κάτωθεν ἡμῶν ἠπλοῦτο μεγάλη ἔκτασις γονίμου γῆς καταπρασίνη ἐκ χλόης καὶ καλλυνομένη ὑπὸ ὡραίων φυλλωμάτων καὶ θελκτικῶν ἀνθέων. Ὄπισθεν, εἰς ἀπόστασιν κατὰ τοὺς ὑπολογισμούς μου δεκαοκτὼ περίπου μιλίων, ἐκ τοῦ μέρους, ἐν ᾧ ἱστάμεθα, μέγα καὶ ἀλλόκοτον ὄρος ὑψοῦτο ἀποτόμως ἐκ τῆς πεδιάδος. Οἱ πρόποδες τοῦ ὄρους τούτου ἐφαίνοντο συνιστάμενοι ἐκ χλοερῶν κατωφερειῶν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν, ὡς θὰ παρετήρει τις μετὰ ἀκριβεστέραν ἐξέτασιν, εἰς πεντακοσίους πόδας ἄνωθεν τῆς ἐπιφανείας τῆς πεδιάδος, ἠγείρετο φοβερὸν τεῖχος ἐξ ἀποτόμων κρημνῶν καὶ βράχων, φθάνον εἰς τὸ ἐπιβλητικὸν ὕψος τῶν χιλίων πεντακοσίων ποδῶν. Τὸ σχῆμα τοῦ ὄρους, ὅπερ ἀναμφιβόλως ἦτο ἠφαιστειώδους προελεύσεως, ἦτο στρογγύλον καὶ συνεπῶς ἐπειδὴ δὲν ἐφαίνετο εἰμὴ ἓν μόνον αὐτοῦ τμῆμα, ἦτο δύσκολον νὰ ἐκτιμήσῃ τις τὸ ἐκτεταμένον μέγεθός του. Βραδύτερον ἀνεκάλυψα ὅτι δὲν κατεῖχε πλέον τῶν δεκαπέντε τετραγωνικῶν μιλίων ἔδαφος. Οὐδὲν μεγαλοπρεπέστερον τοῦ φυσικοῦ τούτου φρουρίου, τοῦ ἀναφυομένου ἐν μονήρει μεγαλοπρεπείᾳ ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῆς πεδιάδος εἶδόν ποτε, ἀλλ' οὔτε θὰ ἴδω πλέον. Αὐτὴ ἡ μόνωσις προσέθετεν ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν μεγαλοπρέπειάν του· αἱ οὐρανομήκεις κορυφαί του ἠσπάζοντο τὸν οὐρανὸν καὶ περιεβάλλοντο ὑπὸ τῶν νεφελῶν, αἵτινες κατήρχοντο ἐν εἴδει στιβάδων βάμβακος, ἵνα ἀναπαυθῶσιν ἐπὶ τῶν ἐπάλξεών του.

Ἠγέρθην ὀλίγον καὶ ἔμενον θαυμάζων τὴν πρὸ ἐμοῦ μεγαλοπρεπῆ καὶ ἐπληκτικὴν θέαν, ὅτε ὁ Βιλλαλῆς, παρατηρήσας τὸν θαυμασμόν μου, διέταξε τοὺς φορεῖς του νὰ φέρωσι πλησίον μου τὸ φορεῖον του.

— Ἰδού, εἶπεν, ὁ οἶκος *Ἐκείνης, ἥτις πρέπει νὰ ὑπακούηται*! Ἔσχε ποτὲ ἄλλη βασίλισσα τοιοῦτον θρόνον;

— Εἶνε θαυμάσιος, πάτερ μου, ἀπεκρίθην· ἀλλὰ πῶς εἰσέρχεσθε ἐν αὐτῷ; Φαίνεται δύσκολον νὰ ἀνέλθῃ τις τὰς ἀκρωρείας ἐκείνας.

— Θὰ ἴδῃς *μαϊμοῦ* μου. Θεώρησον ἤδη τὴν πεδιάδα κάτωθέν μας. Τί νομίζεις ὅτι εἶνε; Εἶσαι σοφὸς ἄνθρωπος σύ, ὥστε εἰπέ μου.

Παρετήρησα καὶ εἶδον τι, ὅπερ ἐφαίνετο ὡς ὁδὸς προχωροῦσα κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ ὄρος. Ἦτο κεκαλυμμένη ἐκ πόας καὶ περιεβάλλετο ἑκατέρωθεν ὑφ' ὑψηλῶν ὀχθῶν διακοπτομένων τῇδε κἀκεῖσε, πλὴν ἀρκούντως ἀκεραίων εἰσέτι, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐννοήσω τί ἦτο. Μοὶ ἐφαίνετο παράδοξον νὰ περικλεισθῇ ὁδὸς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὑπὸ τειχῶν.

— Τί νὰ σοῦ εἰπῶ, πάτερ μου, ἀπεκρίθην· ὑποθέτω ὅτι εἶνε ὁδός. Ἄλλως θὰ ἐνόμιζον ὅτι εἶνε κοίτη ποταμοῦ, ἢ μᾶλλον, ἂν παρατηρήσῃ τις τὴν εὐθύτητα, διώρυγος.

Ὁ Βιλλαλῆς, ὅστις ἐλησμόνησα νὰ εἴπω ὅτι εἶχε συνέλθῃ ἐντελῶς ἐκ τῆς καταδύσεως τῆς προλαβούσης ἡμέρας, ἔκλινε καταφατικῶς τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπήντησεν.

— Ἔχεις δίκαιον, υἱέ μου. Εἶνε διώρυξ κοπεῖσα ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες ὑπῆρξαν πρὸ ἡμῶν, ἵνα διοχετεύῃ τὸ ὕδωρ. Γνωρίζω καλῶς ὅτι ἐντὸς τοῦ βραχώδους κύκλου τοῦ μεγάλου ὄρους, πρὸς τὸ ὁποῖον βαδίζωμεν, ὑπῆρχεν ἄλλοτε λίμνη. Ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἵτινες ἦσαν πρὸ ἡμῶν, διὰ θαυμασίας τέχνης, ἣν δὲν ἐννοῶ, ἔκοψαν ὁδὸν διὰ τὸ ὕδωρ ἐντὸς τῶν στερεῶν βράχων τοῦ ὄρους, φθάνουσαν μέχρι τοῦ πυθμένος τῆς λίμνης. Κατὰ πρῶτον ἔκοψαν τὴν διώρυγα, τὴν ὁποίαν βλέπεις, κατόπιν δὲ ἔστρεψαν τὸ ὕδωρ τῆς λίμνης ἐντὸς αὐτοῦ καὶ τὸ διωχέτευσαν πρὸς τὴν χαμηλὴν ξηράν, ὄπισθεν τοῦ ὑψώματος ἐκείνου καὶ ἐσχηματίσθη τὸ ἕλος, ὅπερ, διήλθομεν. Ὕστερον, ὅτε ἠλίμνη ἀπεξηράνθη, ὁ λαὸς περὶ τοῦ ὁποίου σοῦ ὁμιλῶ, ἔκτισε μεγάλην πόλιν, ἧς μόνα τὰ ἐρείπια καὶ τὸ ὄνομα Κὼρ σώζονται σήμερον καὶ ἔσκαψε κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τὰ σπήλαια καὶ τὰς διόδους, ἃς θὰ ἴδῃς βραδύτερον.

— Ἐννοῶ ταῦτα ἀπεκρίθην, ἀλλὰ πῶς δὲν ἐπληρώθη καὶ πάλιν ἡ λίμνη ἐκ τῶν βροχῶν καὶ τῶν πηγῶν τῶν ὑδάτων;

— Αἴ, υἱέ μου· ὁ λαὸς ἐκεῖνος ἦτο σοφὸς λαὸς καὶ ἄφησεν ὀχετόν, ἵνα τὴν κρατῇ ξηράν. Βλέπεις τὸν ποταμὸν ἐκεῖνον προς τὰ δεξιά;

Καὶ ταῦτα λέγων ἔδειξεν εὐρὺν ρύακα κείμενον εἰς 4 μιλίων ἀπόστασιν ἀφ' ἡμῶν.

— Αὐτὸς εἶνε ὁ ὀχετὸς ἐξηκολούθησεν, ἐξέρχεται δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὄρους, εἰς τὸ ὁποῖον εἰσέρχεται ὁ ρύαξ. Κατ' ἀρχὰς ἴσως τὸ ὕδωρ κατήρχετο δι' αὐτῆς ἐδῶ τῆς διώρυγος, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ὁ λαὸς ἔστρεψε τὸν ροῦν ἐντὸς τοῦ ρυακίου καὶ μετεχειρίσθη ἐκτοτε τὴν κοίτην της, ὡς ὁδόν.

— Καὶ δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἄλλο μέρος δι' οὗ δύναταί τις νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ὄρος ἐκτὸς τῆς διώρυγος;

— Ὑπάρχει μέρος δι' οὗ πεζοὶ καὶ κτήνη εἰσέρχονται μετὰ πολλῆς δυσκολίας, ἀλλὰ εἶνε μυστικόν. Δύνασαι νὰ τὸ ἀναζητῇς ἐπὶ ὅλον ἔτος χωρὶς νὰ τὸ ἀνακαλύψῃς. Γίνεται χρῆσις αὐτοῦ μόνον μίαν φορὰν τὸ ἔτος, ὅτε τὰ κτήνη, ἅτινα ἐτράφησαν ἐπὶ τῶν ἐκτὸς τοῦ ὄρους κατωφερειῶν εἰσάγονται εἰς τὴν ἔκτασιν ἐντὸς τοῦ ὄρους.

— Καὶ *Ἐκείνη* κατοικεῖ πάντοτε ἐκεῖ; ἠρώτησα. Ἡ μήπως ἐξέρχεται ἐνίοτε.

— Ὄχι, υἱέ μου, ὅπου εἶνε ἐκεῖ μένει. Ἤδη εἴχομεν προχωρήσει ἀρκούντως ἐντὸς τῆς μεγάλης πεδιάδος καὶ ἐζήταζον μετ' ἀγαλλιάσεως τὴν ποικίλουσαν ὡραιότητα τῶν τροπικῶν ἀνθέων καὶ δένδρων της. Τὰ δένδρα ἐφύοντο εἷς τινα ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν ἢ τὸ πολὺ ἀνὰ δύο ἢ τρία ὁμοῦ. Ἦσαν πολὺ μεγάλα καὶ ἀνήκον εἰς τὴν οἰκογένειαν τῆς δρυός. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρχον καὶ φοίνικες ὑψηλότεροι τῶν ἑκατὸν ποδῶν καὶ μεγάλαι πτερίδες ἐπὶ τῶν ὁποίων ἠρείδοντο περιπλοκάδες, ἐνῷ περὶ αὐτὰς ἐπετρύγιζον μυριάδες ψυχῶν. Πᾶν εἶδος θηράματος ἐπλανᾶτο ὑπὸ τὰ δένδρα ἀπὸ ρινοκέρου καὶ κάτω. Εἶδον ρινοκέρους, βουβάλους εἰς μεγάλας ἀγέλας, ἀντιλόπας, ἐλάφους, στρουθοκαμήλους, αἵτινες ἔφευγον ἐνώπιόν μας ὡς αἱ λευκαὶ νιφάδες τῆς χιόνος πρὸ τοῦ ἀνέμου. Τόσον ἄφθονα ἦσαν τὰ θηράματα, ὥστε δὲν ἠδυνάμην πλέον νὰ ὑποφέρω. Ἔλαβον τὸ ὅπλον Μαρτίνη, ὅπερ εἶχον μετ' ἐμοῦ, ἐντὸς τοῦ φορείου μου, καὶ βλέπων ἔλαφον ξυομένην ἐπὶ τοῦ κορμοῦ δένδρου ἐξῆλθον ἐκ τοῦ φορείου μου καὶ τὴν ἐπλησίασα εἰς ὀκτὼ βημάτων ἀπόστασιν. Τὸ ζῶον ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἰδόν με ἡτοιμάζετο νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν ὅτε σκοπεύσας ἐπυροβόλησα. Ἡ ἔλαφος ἐπήδησεν ὑψηλὰ καὶ ἔπεσε νεκρὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Οἱ φορεῖς, οἵτινες ἔστησαν ἵνα ἴδωσι τί ἔμελλον νὰ πράξω, ἤρχισαν νὰ ψιθυρίζωσιν ἐν θαυμασμῷ. Ἦτο εἰς τὸ ἔμπακρον κολακευτικὴ δι' ἐμὲ ἡ ἔκπληξις τῶν ἀνθρώπων τούτων, οἵτινες δὲν ἐξεπλήσσοντο δι' οὐδὲν συνήθως. Τινὲς ἐξ αὐτῶν ἔσπευσαν νὰ ἐξετάσωσι τὸ ζῶον ἀμέσως, ἀλλ' ἐγὼ ἰδὼν ὅτι ἤρχισα νὰ ἀνέρχωμαι εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν Ἀμαχαγγέρων ἐπέστρεψα ἡσύχως εἰς τὸ φορεῖον μου. Ὁ Βιλλαλῆς μὲ ὑπεδέχθη ἐνθουσιωδῶς.

— Ἀαμπρά, θαυμάσια, υἱέ μου μαϊμοῦ! Εἶσαι μέγας ἄνθρωπος καίτοι τόσον ἄσχημος. Ἂν δὲν ἔβλεπα δὲν θὰ τὸ ἐπίστευα ποτέ, ἐπὶ ἔτους Λέων Σαὶ καὶ ὁ μυριόπλουτος Ἀμεριτανὸς Βάνδερβλιτ.—Ἀπεβίωσεν ὁ ἀρχαῖος πολιτευτὴς καὶ ὑπουργὸς Σπήλιος Ἀντωνόπουλος. — Διωρίσθη καθηγητὴς τῆς Γεν. Ἱστορίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ὁ κ. Δημ. Πατσόπουλος.

— Βέβαια, πάτερ μου, εἰπόν· Δὲν εἶνε δύσκολον.

Ἀλλὰ ταὐτοχρόνως ἐσκέφθην, ὅτι, ὅταν ὁ φιλτατός μου πατὴρ θὰ ἤρχιζε νὰ πυροβολῇ, ἐγὼ θὰ ἠναγκαζόμην ἢ νὰ ἐξαπλοῦμαι ἐπὶ τῆς γῆς... ἢ νὰ φεύγω.

Μετὰ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ἐξηκολουθήσαμεν τὴν πορείαν μας καὶ μίαν ὥραν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου εὑρισκόμεθα εἰς τὸ μέγα ὄρος, ὅπερ ἤδη περιεγράψαμεν.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΨΗΦΙΔΩΤΟΝ

(Ἐκ τῆς συλλογῆς Θ. Ἀμίρου)

Διεπράξαμεν φαίνεται μέγα τι κακὸν πρὶν γεννηθῶμεν, ἢ θὰ ἀπολαύσωμεν μεγάλην τινὰ εὐτυχίαν μετὰ θάνατον, ἀφοῦ ὁ θεὸς ἐπιτρέπει, ἵνα ἡ ζωὴ αὕτη ἔχῃ ὅλας τὰς βασάνους τῆς ἐξιλεώσεως καὶ ὅλας τὰς ὀδύνας τῆς δοκιμασίας.

Δουμᾶς υἱός.

Ἐνίοτε ἡ ἀγνωμοσύνη τοῦ ἀχαρίστου εἶνε ἥττον ἀξιοκατάκριτος τῶν τρόπων τοῦ εὐεργετήσαντος.

B.

Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, συνειθίσαντες τοσοῦτον νὰ μὴ ἔχωσιν ἰδίαν γνώμην, ὥστε δὲν τολμῶσι νὰ αἰσθανθῶσι ψῦχος ἢ θερμότητα, πρὶν ἢ συμβουλευθῶσι τὸ θερμόμετρον.

P. Courty

Δὲν πρέπει νὰ πίπτῃ τις γονυκλινής, ὅταν δὲν εἶνε βέβαιος, ὅτι θὰ ἐγερθῇ νικητής.

O. Feuillet

Εἶνε εὐκολώτερον νὰ ἐκτελῇ τις τὸ καθῆκόν του ἢ νὰ τὸ γνωρίζῃ.

V. Cherbuliez

Ὅταν ἐξεταζῇ τις τὴν ὀργὴν του ἐξ ἀποστάσεως, τὴν εὑρίσκει μωράν.

(ὁ ἴδιος)

Ὁ ἔρως εἶνε χίμαιρα ἐφευρεθεῖσα ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων ἵνα ἐξευγενίσῃ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῶν.

(ὁ ἴδιος)

Μὴ δαπανᾶτε διὰ μιᾶς τὸ πνεῦμά σας. Ἡ ἀσωτεία εἶνε ἐλάττωμα, πρὸ πάντων ὅταν δὲν εἶνέ τις πλούσιος.

Ch. de Mazade

Εἶνε εὐκολώτερον νὰ μεταδώσῃ τις πνεῦμα εἰς ἕνα μωρόν, ἢ νὰ τὸν πείσῃ, ὅτι στερεῖται.

Robinet

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΓΧΩΡΙΑ

Ὁ βασιλόπαις Νικόλαος ἀπῆλθεν εἰς Κοπενάγην. Ἐπεβλήθησαν ἐπιχόλεροι καθάρσεις εἰς τὰς ἐξ Ἀλεξανδρέττας καὶ Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης προελεύσεις.— Διῆλθον ἐξ Ἀθηνῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἀρχαιοτήτων ὁ σοφὸς Γάλλος οἰκονομολόγος Λέων Σαὶ καὶ ὁ μυριόπλουτος Ἀμεριτανὸς Βάνδερβλιτ.—Ἀπεβίωσεν ὁ ἀρχαῖος πολιτευτὴς καὶ ὑπουργὸς Σπήλιος Ἀντωνόπουλος. — Διωρίσθη καθηγητὴς τῆς Γεν. Ἱστορίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ὁ κ. Δημ. Πατσόπουλος.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ἀφίκετο εἰς Παρισίους. —Παράσημα ἀντηλλάγησαν μεταξὺ τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας καὶ τοῦ προέδρου τῆς Γαλλ. Δημοκρατίας.—Ὁ ἰσπανικὸς στόλος λέγεται ὅτι μεταβήσεται ἐπίσης εἰς Κρονστάτην.—Ὁ νεαρὸς βασιλεὺς τῆς Σερβίας, ταξειδεύων κατὰ τὰς διακοπὰς τῶν μαθημάτων του, μετέβη ἀπὸ Πετροπόλεως εἰς Βιέννην.—Εἰς τὸν μέγαν δοῦκα Ἀλέξιον, μεταβάντα εἰς Παρισίους, ἐγένετο ἐνθουσιώδης φιλορωσικὴ ὑποδοχή.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Διεθνὲς ἀρχαιολογικὸν συνέδριον συνελθὸν ἐν Βρυξέλλαις, ἑτοιμάζει νομοσχέδιον, ὑποβληθησόμενον εἰς τὴν Βουλήν, διὰ τοῦ ὁποίου προστατεύονται οἱ ἀρχαιολογικοὶ θησαυροὶ τῆς Βελγικῆς ἀπὸ τῶν προσβολῶν τῶν νεωτέρων Βανδάλων. — Αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες δημοσιεύουσι πληροφορίας ἐκ Καλῆς Ἐλπίδος, καθ' ἃς ὁ κ. Θεόδωρος Ρεμί, ὁ ἐξερευνῶν ἤδη τὰ ἐρείπια τῆς Μασολάνδης ἐν τῇ Μεσημβρινῇ Ἀφρικῇ, ἀνεκάλυψεν εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Ζιμβάβέης ἀγαλμάτια καὶ ἀγγεῖα κεράμινα προελθόντα, ὡς ὑποθέτουσιν, ἐκ τῶν Φοινίκων.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἀπεβίωσεν ἐν Παρισίοις ὁ γνωστὸς κριτικός, οἰκονομολόγος, φιλόλογος καὶ πολιτικὸς Αὔγουστος Βιτού.

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

Ἑκατὸν τριάκοντα ἰατροὶ θὰ παρακαθίσωσιν εἰς τὸ ἐν Λυῶνι συνερχόμενον διεθνὲς συνέδριον τῶν φρενολόγων.—Τὸ πρὸς μελέτην τῆς φθίσεως συνέδριον ἔληξεν, ἀφοῦ ἐξητάσθησαν καὶ συνεζητήθησαν ἐν αὐτῷ διάφοροι προτάσεις ἀφορῶσαι τὰ προφυλακτικὰ ἀπὸ τῆς νόσου μέτρα. Τὰ μέλη ὥρισαν τὴν προσεχῆ συνέλευσιν αὐτῶν διὰ τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1893, πρόεδρον δὲ τὸν πολιὸν καθηγητὴν Βερνέιλ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἀπέθανεν ὁ διάσημος μουσουργός, ὁ καὶ παρ' ἡμῖν γνωστότατος, Ἐρρίκος Λιτόλφ, ἐν ἡλικίᾳ 73 ἐτῶν.—Ὁ δοὺξ Ἐρνέστος τοῦ Κοβούργου, ὁ γνωστὸς ἐν Ἑλλάδι ἐκ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἀπομνημονευμάτων του καὶ ἐκ τῆς ὑποψηφιότητός του εἰς τὸν ἑλληνικὸν θρόνον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μεταπολιτεύσεως, συνέθεσε μελόδραμα, ἐπιγραφόμενον *Σαντακιάρα*, τὸ ὁποῖον ἀνεβιβάσθη ἐσχάτως ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐν Βερολίνῳ καὶ μεγάλως ἐπέτυχε, καταχειροκροτηθὲν ὑπὸ τῶν θεατῶν.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ—ΠΕΡΙΕΡΓΑ—ΠΟΙΚΙΛΑ

Ἐν Βέρνῃ τῆς Ἐλβετίας συνέρχεται κατ' αὐτὰς τὸ πρὸ πολλοῦ ἀγγελθὲν μέγα διεθνὲς γεωγραφικὸν Συνέδριον, εἰς τὸ ὁποῖον προσῆλθον κλεῖστοι διακεκριμένοι ἐπιστήμονες καὶ ἐξερευνηταί. Μεταξὺ τῶν ἐν τῷ προγράμματι ἀναγραφομένων θεμάτων τῆς συζητήσεως εἶνε καὶ τὸ περὶ χαρτέξεως πελωρίου χάρτου ὁλοκλήρου τῆς γῆς εἰς κλίμακα 1:1,000,000. Ὑπὸ τὴν κλίμακα ταύτην τὰ ἡμισφαίρια θὰ εἶχον διάμετρον ὑπὲρ τὰ 13

μέτρα, πᾶσα δὲ ἀπόστασις 1000 μέτρων θὰ ἐσημειοῦτο καθαρώτατα διὰ μήκους ἑνὸς χιλιοστοῦ τοῦ μέτρου καὶ ὁλόκληρος ἡ Ἑλλὰς δι' ἐπιφανείας 65 σχεδὸν τετραγωνικῶν δεκαδομέτρων. Σχετικῶς πρὸς τὸ θέμα τοῦτο θὰ συζητηθῇ τὸ ζήτημα τῆς παραδοχῆς ἑνὸς καὶ μόνου πρώτου μεσημβρινοῦ ὡς καὶ ἑνιαίου παγκοσμίου χρόνου ἢ ὥρας, ἔτι δὲ καὶ ὁ τρόπος τῆς γραφῆς τῶν ξένων κυρίων ὀνομάτων.

Ἐκ τῶν μετεχόντων τοῦ Συνεδρίου ἀναφέρονται· ἐξερευνηταὶ τοῦ Θιβὲτ πρίγκιψ Ἔρρίκος τοῦ Ὀρλεὰν καὶ Βομβαλό, ὁ στρατηγὸς Ἀνεγκώφ, οἱ ἐξερευνηταὶ τῆς Ἀφρικῆς κόμης Πφάϊλ καὶ Χαϊνελ καὶ ὁ Ἀμερικανὸς Στούτ. Διακοσοῦντος τοῦ Συνεδρίου θὰ εἶνε ἀνοικτὴ καὶ διεθνὴς γεωγραφικὴ Ἔκθεσις.

*

Ἐν συνεδρίασει τῆς Γαλλικῆς ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν ὁ κ. Αἰμίλιος Βλανσὰρ ἐξέθηκε τὰ συμπεράσματα τῶν ἐρευνῶν του περὶ τῆς μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς διὰ ξηρᾶς συγκοινωνίας κατὰ τὴν νεωτέραν τῆς γῆς ἡλικίαν· τὴν ὕπαρξιν τοιαύτης συγκοινωνίας θεωρεῖ ὁ Γάλλος ἀκαδημαϊκὸς ἀρκούντως ἀποδεδειγμένην.

Τὰ ζῶα τοῦ Νέου κόσμου, παρατηρεῖ ὁ κ. Βλανσάρ, εἶνε ἐν γένει τὰ αὐτὰ καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἠπείρου· ἡ παρατήρησις αὕτη ἐφαρμόζεται ὄχι μόνον εἰς τοὺς ἰχθῦς τῶν θαλασσῶν καὶ τὰ ἔντομα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ σπονδυλωτά, εἰς τοὺς ἰχθῦς τῶν γλυκέων ὑδάτων καὶ εἰς ὅλα ἐν γένει τὰ εἴδη· τὰ ζῶα ταῦτα προφανῶς δὲν μετηνέχθησαν ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀλλ' ἦλθον μόνα καὶ τοῦτο προφανῶς ἐγένετο διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ ποταμῶν. Τοιοῦτος εἶνε ὁ συλλογισμὸς τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ, ὅστις ἐκ τούτου συμπεραίνει ὅτι εἰς ἄλλην ἐποχὴν ἡ Εὐρώπη συνείχετο μετὰ τῆς Ἀμερικῆς πρὸς βορρᾶν, λείψανον δὲ τοῦ συνδέσμου εἶνε ἡ Γροιλανδία.

ΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Δ. Μ. Τ. Ἀτδηψόν. Δι' ἐφημερίδα τινὰ θὰ ἦτο βεβαίως καταλληλότερον.—Ἀκροατῇ. Ἠρωτήσαμεν καὶ εἰδικωτέρους ἡμῶν ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἐλάβομεν ἀπόκρισιν. — Μάρτυρι. Ἐὰν γραφῇ ἡ ἱστορία τῶν ὀχληρῶν θὰ σᾶς ἀφιερώσῃ ἱκανὰς σελίδας. Ἀλλ' ἡμεῖς δὲν θὰ τὴν γράψωμεν βεβαίως. — Επ. Μ. Ἡ συνήθεια συνῆδε μετὰ τοῦ νόμου. Ἡ πατρικὴ ἐξουσία ἔπαυε διὰ τοῦ γάμου τῶν τέκνων. — Φιλογέλωτι. Οἱ Τοῦρκοι λέγουσιν· Ὁ ἄνευ παιδείας ἱερεὺς ὁμοιάζει πρὸς οἰκίαν ἄνευ θύρας. Ἀφοῦ αὐτὰ λέγουσιν οἱ Τοῦρκοι, ἂς εἴπωσιν ὅ,τι θέλουσιν οἱ χριστιανοί!—Συνδρομητῇ. Πολλὰ κέρδη ἐκ τῶν λαχειοφόρων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης δὲν ἐζητήθησαν. Ὑπάρχουσιν ἄρα ἄνθρωποι ἀγνοοῦντες ὅτι ἐκέρδησαν καὶ εὐχόμεθα νὰ εἶσθε σεῖς. Ἰδοὺ οἱ ἀριθμοὶ τῶν δημολογιῶν τούτων καὶ τὰ ποσά: Ἀριθμοὶ 904—46,136—57.510—59,877—62,498 — 73,612 — 90,206 — 92,726 — 112,865 — 121,605—131,375—139,680—170,300—170,774—177,467 — 178,050 — 180,795 — ἀνὰ χίλια φρ. χρ. ἕκαστος. Ἀριθμοὶ 99,653 καὶ 121,543 ἀνὰ 2,500 καὶ ὁ ἀριθμὸς 150,871 φρ χρ. 10,000. Ἐννοεῖται ὅτι θέλομεν μερίδιον.—Σ. Ι Μ· Γαργαλιάνους. Ε Π. Ι. Ρόδον—Γεώρ. Δ. καὶ Μ. Σ. Ἀδριανούπολιν. Βασ. Π. Μασσαλίαν. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν.—Φίλῳ.Κ* Ἀνάλογον πρὸς τὸν μῦθον τῆς παπίσσης Ἰωάννας ἐξηκόντισαν ἕνα κατὰ τῶν ἀνατολικῶν οἱ δυτικοί. «Καθὼς βλέπετε ἡ ἱστορία, ὅπως εἶπεν ὁ ἀείμνηστος Παπαρηγόπουλος, ἐφαρμόζει πολλάκις τὸν νόμον τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀντὶ ὀφθαλμοῦ..» Τὸ χρονικὸν τοῦ Σαλέρνου (978) διηγεῖται: Ἀρχὴ τοῦ παραμυθιοῦ καλησπέρα σας. «Καθ' ἣν ἐποχὴν ἦρχε τοῦ Βενεσέντου ὁ ἡγεμὼν Ἀριχὶς (758) ὑπῆρχεν ἐν Κ/πόλει πατριάρχης κτλ. ἔχων ἀνεψιὰν κτλ. ἣν παρίστανεν ὡς ἀνεψιόν. Ἀποθνήσκων ἐσύστησεν αὐτὸν εἰς τὸν διάδοχόν του, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος γυνὴ ἐκάθησεν καὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἐπὶ ἓν καὶ ἥμισυ ἔτος. Ἀλλ' ὁ διάβολος ἀπεκάλυψε διὰ νυκτὸς τὸ τέχνασμα τοῦτο εἰς τοῦ Ἀριχιν, ὅστις διεκοίνωσεν ἀμέσως τὸ πρᾶγμα εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου γενομένης ἐξετάσεως, ἐβεβαιώθη καὶ κατέπαυσε τὸ ἄτοπον.» Καὶ μήτ' ἡμεῖς εἴμεθα ἐκεῖ, μήτε σεῖς νὰ τὸ πιστεύσητε...

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν

P. Decharme Μυθολογία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, σύγγραμμα βραβευθὲν ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας καὶ τοῦ πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν Συλλόγου. Μετάφρασις Ἀλεξάνδρου Μ. Καράλη. Ἐκδότης Ἀλ. Παπαγεωργίου. Φυλλ. 16 καὶ τελευταῖον.

Κέρδος 30 ο/ο εἰς τοὺς ἐνδυομένους

ΜΕΓΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΑΝΔΡΙΚΩΝ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ

ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΑΔΕΛΦΩΝ Σ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΟΥ

Οἱ ἀδελφοὶ Σ. Βαρβιτσιώτη εἰδοποιοῦσι τὸ Σ. κοινὸν τῆς Πρωτευούσης καὶ τῶν Ἐπαρχιῶν, ὅτι ἐπλούτισαν τὰ καταστήματά των ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς, καὶ τῆς κεντρικῆς αὐτῶν ἀποθήκης ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ «Στοὰ Μελᾶ» διὰ μεγάλης συλλογῆς ἐαρινῶν κασμηρίων τῆς ἐποχῆς, ἐκ τῶν καλλιτέρων ἐργοστασίων Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, μοναδικῶς διὰ τὴν στερεότητα καὶ τὸ ἀμετάβλητον τοῦ χρωματισμοῦ πλέον τῶν χιλίων σχεδίων καὶ ποιοτήτων.—Κατήρτισαν συνάμα καὶ μέγα ἐργοστάσιον ἐφαμίλλον τῆς Βιεννης, προσέλαβον πρὸς τούτοις τοὺς καλλιτέρους κόπτας καὶ ράπτας τῶν Ἀθηνῶν καὶ δέχονται παραγγελίας νὰ κατασκευάσουν ἐνδυμασίας, ὡς καὶ παντὸς εἴδους ἐνδύματα ἀνδρῶν τε καὶ παίδων μὲ ἐργασίαν καὶ ἐφαρμογὴν ἀρίστην. Μία δοκιμὴ εἰς μίαν ἐνδυμασίαν πείθει τοὺς προσερχομένους ὅτι οὐδέποτε θέλουσιν ἐνδύεσθαι ἐν ἄλλοις καταστήμασιν. Ἐν αὐτοῖς δὲ τοῖς ἀνωτέρω καταστήμασιν ὑπάρχουν καὶ ἅπαντα τὰ τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας ὑφάσματα. Κέρδος εἰς τοὺς ἐνδυομένους 30 ο/ο.

REVUE

POLITIQUE ET LITTERAIRE

REVUE BLEUE

Paraissant le Samedi

Six mois 20 fr. Un an 35

PARIS

111. Bd. St Germain 111.

Α. Κ. ΛΑΜΒΕΡΓΗ

ΝΟΘΕΥΣΕΙΣ

ΥΦΑΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΕΡΜΑΤΩΝ

ΚΑΙ

ΕΞΕΛΕΓΞΙΣ ΑΥΤΩΝ

Τιμᾶται δρ. 2.

ΑΘΗΝΑΙ

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ ΑΤΤΙΚΗΣ

Δρομολόγιον ἀπὸ 1ης Μαΐου 1891

Γραμμὴ Κηφισσίας

καθ' ἑκάστην πρὸ μεσημβρίας

ἐξ ΑΘΗΝΩΝ	ἐκ ΚΗΦΙΣΙΑΣ
6.—	6.45
7.30	8.30
9.30	10.30
μετὰ μεσημβρίαν	
3.—	2.30
4.—	4.10
5.—	5.10
6.—	6.10
7.—	7.40
3.30	8.40
—	10.40

Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἀμαξοστοιχιῶν θέλουσι κυκλοφορεῖ

Μ. Μ.	Μ. Μ.
ἐξ Ἀθηνῶν 8.30.	ἐκ Κηφισσίας 12.

Γραμμὴ Λαυρίου

ἐξ ΑΘΗΝΩΝ	ἐκ ΛΑΥΡΙΟΥ
7.40π.μ.	6.10π.μ.
4·50μ.μ.	5.10μ.μ.

PETRAS A. Cie

Commission- Représentation

EXPORTATION

des

TAPIS de TURQUIE

Fourniseurs de S. M. le Roi de Grèce

SMYRNE

Γ. ΠΑΜΠΑΝΟΣ

Ὀδοντοϊατρὸς

Ὁδ. Πατησ. 9

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΓΓΛΙΚΗΣ

Καθηγητὴς ἔχων διαθεσίμους ὥρας τινάς, ἀναλαμβάνει τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀγγλικῆς ἐν βραχεῖ διαστήματι καὶ τὰ συγκαταβατικὰ σχετικῶς δίδακτρα. Ἡ «Ἑβδομὰς» συνιστᾷ αὐτὸν δια τὴν καλὴν καὶ πρακτικὴν αὐτοῦ μέθοδον.

Διεύθυνσις Ὁδὸς Πενταπωλίου 140

ΕΤΟΣ

ΕΤΟΣ

ΕΤΟΣ

ΕΤΟΣ

Τὸ νέον πλήρες κομψοτάτων εἰδῶν

ΠΙΛΟΠΩΛΕΙΟΝ «Ο ΛΕΥΚΟΣ»

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΥ

(Ὁδὸς Σταδίου)

Συνιστᾶται τοῖς πᾶσι ὡς μοναδικὸν διὰ τὴν κομψότητα, στερεότητα, εὐθηνίαν.

ΛΕΞΙΚΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

ΥΠΟ

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑ

Σώματα τοῦ Λεξικοῦ τούτου, ἄρτι περατωθέντος, εὑρίσκονται καὶ πωλοῦνται ἐνταῦθα ἐν τοῖς Καταστήμασιν Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, καὶ ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις τῆς Ἑστίας (Γ. Κασδονη) καὶ Καρόλου Μπέκ.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ